

Aktiviteten på videregående VEU

Tendenser, årsager og udfordringer

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Aktiviteten på videregående VEU

Tendenser, årsager og udfordringer

2017

Aktiviteten på videregående VEU

© 2017 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-021-8

Foto: Thomas Søndergaard

Indhold

Forord	7
1 Resumé	8
2 Indledning	11
2.1 Formål	11
2.2 Undersøgelhedsdesign	11
2.2.1 Registerundersøgelse	11
2.2.2 Dialogmøder	12
2.3 Bemanding	12
2.4 Terminologi	12
2.5 Systemet for formel videregående VEU	12
2.6 Afgrænsning	13
3 Årsager og udfordringer	15
3.1 Forklaringer på aktivitetsudviklingen	15
3.1.1 Konjunkturrelle forklaringer	15
3.1.2 Politiske forklaringer	16
3.1.3 Efterspørgselsforklaringer	17
3.1.4 Udbudsforklaringer	17
3.2 Udfordringer på videregående VEU	17
3.2.1 Manglende incitamenter til et bredt VEU-udbud	18
3.2.2 Politiske prioriteringer og incitamenter virker, men kræver tid	18
3.2.3 Deltagerbetaling og studiefinansiering dæmper efterspørgslen	18
3.2.4 Manglende gennemskuelighed skaber behov for bedre vejledning	18
3.2.5 VEU-systemets responsivitet kan styrkes	19
3.2.6 Fleksibel tilrettelæggelse af udbud kan stimulere efterspørgslen	19
4 Videregående VEU – samlet set	20
4.1 Samme aktivitet i 2014 som i 2005 – målt i årselever	20
4.2 Større stigning i kursusedtagelsen end i gennemførte uddannelser	21
4.3 Aktiviteten er steget mindre på videregående VEU end på grundlæggende VEU	24
4.4 Fald på særligt det samfundsfaglige og mediefaglige fagområde	26
5 Videregående VEU – på de tre kompetenceniveauer	28
5.1 Stigning i deltagelsen på diplom- og masterniveau, men fald på akademiniveau	28
5.2 Flere tager master- og diplomuddannelser, men færre tager akademiuddannelser	31
5.3 VEU på akademiniveauet	32
5.4 VEU på diplomniveauet	36
5.5 VEU på masterniveauet	39
6 Køn, alder og uddannelsesbaggrund	43
6.1 Den kønsmæssige deltagerprofil på videregående VEU	43
6.2 Den aldersmæssige deltagerprofil på videregående VEU	43
6.3 Den uddannelsesmæssige deltagerprofil på videregående VEU	47

Appendiks

Appendiks A: Statens voksenuddannelsesstøtte

52

Appendiks B: Referencer om analyser af videregående VEU

53

Forord

Formålet med dette notat er at give et statistisk overblik over aktivitetsudviklingen inden for offentligt finansieret videregående voksen- og efteruddannelse (videregående VEU) og at pege på væsentlige forklaringer og udfordringer i den forbindelse.

Der er bred enighed om, at den enkeltes kompetencer efter gennemført grunduddannelse skal vedligeholdes og udbygges i et livslangt perspektiv til gavn for virksomhederne såvel som den enkelte borger.

Analysen viser, at det samlede aktivitetsniveau inden for videregående VEU i det store og hele er uændret set over en tiårig periode. I en tid med knappe ressourcer, og på baggrund af de senere års vækst i de ordinære videregående uddannelser, bidrager analysens resultater til diskussionen af den ønskværdige balance i den offentlige finansiering af hhv. grund-, efter- og videreuddannelse i fremtiden.

Jeg håber, at notatet kan bidrage til debatten om udviklingen af videregående VEU i fremtiden.

Mikkel Haarder
Direktør

1 Resumé

Som videnssamfund er det væsentligt at følge udviklingen i uddannelsesaktiviteten for herigenem at få et billede af, i hvilket omfang kompetencer vedligeholdes og udvikles på et dynamisk arbejdsmarked. Selvom kompetencer løbende udvikles i mange sammenhænge, herunder som arbejdspladslæring eller gennem private kurser m.m., spiller den offentligt finansierede videregående VEU en nøglerolle.

I notatet præsenteres resultater fra en analyse af aktiviteten i perioden 2005-14 inden for offentligt finansieret videregående voksen- og efteruddannelse (videregående VEU)¹. Analysen omfatter dels en samlet analyse af videregående VEU, dels separate analyser af de tre videregående niveauer. Talgrundlaget omfatter både akademi-, diplom- og masteruddannelser og andre kurser m.m., der udbydes under lov om åben uddannelse (åbne deltidsuddannelser tilrettelagt for voksne).

Den deskriptive analyse har dannet grundlag for en række dialogmøder, hvor interessenter² har haft mulighed for at kommentere på tallene med særligt henblik på at forklare udviklingen og at pege på eventuelle tiltag, der kan adressere de udfordringer, som interessenterne oplever i forhold til at sikre et godt match mellem udbuddet af og efterspørgslen efter videregående VEU.

Hovedresultater

Aktiviteten inden for offentligt finansieret videregående VEU³ var samlet set på samme niveau i 2014 som i 2005 (målt i årselever). Dette resultat står i kontrast til den betydelige vækst, der har været inden for de ordinære videregående uddannelser. Således voksede antallet af studerende på de ordinære videregående uddannelse (pr. 1. oktober) med 38 % i samme periode.

Selvom der ikke er nogen en til en-relation mellem aktiviteten inden for ordinære erhvervsuddannelser og videregående uddannelse på den ene side og aktiviteten inden for videregående VEU på den anden side, så bør de kompetencer de voksne tilegner sig på grunduddannelserne i et livslangt læringsperspektiv følges op, vedligeholdes og udbygges med ny læring. Jo mere videnstungt samfundet bliver, desto mere nødvendigt bliver dette. Alligevel kan det konstateres, at aktiviteten inden for videregående VEU er på samme niveau som et årti tidligere. Det giver anledning til at overveje, om der er behov for nye tiltag eller ændrede prioriteringer.

Den uændrede aktivitet for perioden set under et for videregående VEU dækker over forskellige underliggende udviklingstræk.

For det første med hensyn til forskydninger i uddannelsesniveauerne, hvor der har været en stigning i aktiviteten på diplomniveau på 17 %, et fald i aktiviteten på masterniveau på 10 % og et fald i aktiviteten på akademiniveau på 27 %.

¹ 2014 er det seneste kalenderår, hvor Danmarks Statistiks kursusregister er opdateret.

² Der er blevet afholdt dialogmøder med repræsentanter for aftagere/brugere af videregående VEU (LO, FTF og Akademikerne, DI og Dansk Erhverv samt KL og Danske Regioner) og udbydere af de pågældende uddannelser og kurser (Danske Universiteter, Danske Professionshøjskoler og Danske Erhvervsakademier).

³ Dvs. "formelle, eksterne uddannelsesforløb, som er finansieret, styret og tilrettelagt af en offentlig udbyder og finder sted enten uden for arbejdspladsen eller med en kontrolleret eksamen" (Danmarks Statistik).

For det andet med hensyn til udsving i perioden, hvor der ses tre tydelige faser i udviklingen: Aktiviteten falder generelt fra 2005 og frem til krisens gennemslag i 2008. Herefter vokser aktiviteten generelt frem til 2011, hvor den toppe, for endelig at falde fra 2011 til 2014.

Der ses således et tydeligt konjunkturt aftryk i udviklingen. Selvom der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem økonomiske konjunkturer og VEU-aktivitet, er det overordnede mønster altså, at VEU-aktiviteten falder, når den økonomiske aktivitet vokser – og omvendt. Man skal passe på med at overfortolke en sådan sammenhæng, der fx kan dække over, at nogle, måske især private virksomheder, i tider med stort ordrepres reducerer deres efterspørgsel efter ekstern VEU, mens offentlige institutioner kan opleve den modsatte tendens, at mere luft i økonomien giver en større efterspørgsel efter VEU.

Ved siden af de økonomiske forklaringer sætter også politiske initiativer et tydeligt aftryk i aktivitetsudviklingen. Et eksempel på dette er den store satsning på diplomuddannelse i ledelse i 2007, der indebar, at omkring 12.000 offentlige ledere har gennemført lederuddannelser især på diplomniveau i årene frem til 2015. Et andet eksempel er den såkaldte VEU-milliard, hvor satsningen på at øge aktiviteten gennem tilførsel af ressourcer og udvikling af nye tilbud på akademisk niveau har gjort en forskel.

De politiske beslutninger berører både de grundlæggende rammebetingelser, såsom deltagerbetaling og uddannelsesstøtte, der påvirker efterspørgslen, og selve udbuddet af uddannelser, fx når akademiuddannelser er blevet støttet gennem målrettede politiske satsninger. Endelig er der en lang række andre faktorer på spil med hensyn til både udbydernes prioriteringer m.m. og aftagernes behov, når man skal forstå udviklingen. Det gælder fx, at store, højt specialiserede virksomheder såsom hospitalerne, foretrækker at udvikle egne uddannelsesprogrammer, eller når højt specialiserede private virksomheder søger løsninger på deres kompetencebehov på det private arbejdsmarked.

Man kan have en antagelse om, at virksomhederne i stigende grad anvender andre former for kompetenceudvikling end de offentlige tilbud. En undersøgelse af virksomhedernes brug af forskellige former for kompetenceudvikling, som Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) lavede i 2007, 2011 og 2015, viste, at der ikke var nogen stigning i den andel af virksomhederne, der anvendte intern uddannelse eller private kurser i forhold til deres *faglærte* medarbejdere (EVA 2015:41). I forhold til denne medarbejdergruppe synes der således ikke at have været en substitution på virksomhederne af offentlig finansieret VEU med hverken intern uddannelse eller private kurser. Det er dog ikke blevet undersøgt, om noget tilsvarende er tilfældet, hvad angår personer med en videregående uddannelse.

Udfordringer for det videregående VEU-område

I forlængelse af aktivitetsanalysen og efter dialog med interessenterne har EVA identificeret følgende udfordringer, som videregående VEU står over for.

Manglende incitamenter til et bredt VEU-udbud

Institutionerne skal håndtere svingende aktivitet, og det kan gå ud over bredden i udbuddet. Driftsmæssige ressourcer og incitamenter til at imødekomme en bred vifte af uddannelsesbehov kan skabe et mere stabilt grundlag for udvikling og drift af udbud.

Politiske prioriteringer og incitamenter virker, men kræver tid

Politiske ønsker om at stimulere aktiviteten på bestemte områder, fx gennem øget økonomisk tilskud, virker. Samfundet får imidlertid ikke det fulde udbytte af investeringen, hvis det økonomiske incitament bortfalder, inden markedet ser værdi i de nye tiltag. Politisk incitamentsstyring bør derfor være vedholdende over tid for at opnå de ønskede aktivitetseffekter.

Deltagerbetaling og studiefinansiering dæmper efterspørgslen

Der er tendens til, at den offentlige finansiering af videregående VEU reduceres, hvilket gør det dyrere at deltage i videregående VEU og reducerer efterspørgslen. Hvis der politisk er ønske om et højere aktivitetsniveau, er en større offentlig finansiering en af de veje, der har vist sig at gøre en forskel.

Manglende gennemskuelighed skaber behov for bedre vejledning

Uddannelser og kurser inden for videregående VEU udbydes af mange forskellige typer institutioner. Det kan give udfordringer med hensyn til overskuelighed over udbuddet og over mulighederne for at få dækket kompetencebehov på forskellige niveauer – for både virksomheder og borgere. Institutionsuafhængige vejledningsinstitutioner med det formål at rådgive virksomheder og borgere kan være en nødvendig løsning.

VEU-systemets responsivitet kan styrkes

Det kan være en udfordring for udbydere at imødekomme meget specifikke behov hos virksomhederne, der udvikler sig hurtigt. Det kræver en tæt dialog mellem udbydere og aftagere, som ikke altid er til stede. Udbydernes responsivitet over for aftagernes behov kan styrkes igennem endnu tættere dialog inden for de enkelte brancher.

Fleksibel tilrettelæggelse af udbud kan stimulere efterspørgslen

Aktiviteten inden for videregående VEU afhænger bl.a. af systemets evne til at udbyde relevante uddannelser, som kan tilrettelægges fleksibelt og afvikles, når virksomhederne har tid til at sende medarbejderne på efteruddannelse. Øget samarbejde på tværs af uddannelsesudbydere kan styrke den udvikling, der er i gang med hensyn til at udbyde videregående VEU som blended learning, e-læring m.m., og bidrage til at fremme fleksibiliteten.

2 Indledning

Som videnssamfund er det væsentligt at både følge og forstå udviklingen i matchet mellem udbud og efterspørgsel inden for voksen- og efteruddannelsessystemet bredt set, da det er afgørende, at kompetencer vedligeholdes og udvikles på et dynamisk arbejdsmarked.

Denne analyse fokuserer på aktivitetsudviklingen inden for formel videregående voksen- og efteruddannelse (videregående VEU), der omfatter de tre uddannelsesniveauer på akademi-, diplom- og masterniveau. Analysen omfatter alle kurser udbudt under lov om åben uddannelse, herunder kurser fra ordinære uddannelser, der udbydes som efter- og videreuddannelse.

2.1 Formål

Formålet med undersøgelsen er at beskrive aktivitetsudviklingen inden for videregående VEU samt at vurdere denne udvikling med særligt henblik på forklaringer på udviklingen og væsentlige udfordringer på området.

2.2 Undersøgellesdesign

Undersøgelsen omfatter dels en registerundersøgelse, dels en række dialogmøder, der har bidraget med perspektiver og forklaringer på aktivitetsudviklingen.

2.2.1 Registerundersøgelse

På grundlag af offentligt tilgængelig statistik fra Danmarks Statistik er der lavet en deskriptiv analyse af aktivitetsudviklingen i perioden 2005-14, som omfatter de nyeste tal, der var tilgængelige hos Danmarks Statistik i april 2017.

Der er overordnet set tre argumenter for valget af Danmarks Statistik som primær dataleverandør til aktivitetsanalysen. For det første har vi med analysen ønsket at give et overblik over *al* aktivitet på videregående VEU, herunder taxameterfinansierede uddannelsesforløb, kurser på grunduddannelser udbudt under lov om åben uddannelse samt uddannelsesforløb for ledige. Danmarks Statistik er eneste leverandør af dette samlede overblik. For det andet har vi valgt at segmentere analysen på de forskellige *uddannelsesniveauer* frem for *institutionstyper*. Dermed tages der højde for, at uddannelsesinstitutionerne udbyder uddannelser på forskellige niveauer. Danmarks Statistik er eneste leverandør med dette tværgående perspektiv. For det tredje ligger Danmarks Statistiks tal offentligt tilgængeligt, hvilket giver mulighed for at validere datagrundlaget.

For at imødekomme en interesse for alene at følge aktivitetsudviklingen fra et udbudsperspektiv er tallene fra Danmarks Statistik for akademi- og diplomniveauet blevet suppleret med nyere tal baseret på statslige tilskudstal. Disse tal omfatter derfor kun den del af aktiviteten, som har uløst taxameterfinansiering.

I analysen anvendes primært kursusregisteret VEU10. Man skal være opmærksom på, at enheden i kursusregisteret er personer, der har deltaget i et kursus det pågældende år, mens enheden i kvalifikationsregisteret (VEUHEL10) er personer, der har gennemført en uddannelse i det pågældende år. Disse tal siger noget om aktiviteten, men de kan ikke bruges til at udtale sig om antallet af unikke personer, der hhv. har deltaget i et kursus og har gennemført en uddannelse. Det skyldes, at samme person kan deltage i flere kurser hhv. gennemføre flere uddannelser.

2.2.2 Dialogmøder

Der er blevet afholdt en række dialogmøder med dels udbyderepræsentanter på de tre videregående niveauer for at få uddannelsesinstitutionernes perspektiver på udviklingen, dels repræsentanter for offentlige og private arbejdsgivere for at få et aftagerperspektiv på udviklingen.

Dialogmøderne har med forskellige variationer og prioriteringer taget udgangspunkt i fire spørgsmål med henblik på at nuancere aktivitetsanalysen og pege på særlige udfordringer, og hvordan disse kan håndteres:

- 1 Hvilke generelle refleksioner giver den beskrevne aktivitetsudvikling anledning til?
- 2 Hvilke årsager kan forklare den udvikling, tallene viser?
- 3 Hvilke udfordringer er der i forhold til at sikre et fremtidigt udbud af videregående VEU, der matcher arbejdsmarkedets behov?
- 4 Hvordan kan sådanne udfordringer håndteres?

Møderne har især bidraget med input til de første tre spørgsmål.

Der er gennemført dialogmøder med følgende organisationer:

- LO, FTF og Akademikerne
- Dansk Industri og Dansk Erhverv
- KL og Danske Regioner
- Danske Erhvervsakademier
- Danske Professionshøjskoler
- Danske Universiteter.

Analysen af udfordringerne og mulige veje til at adressere disse er foretaget på baggrund af en række vigtige input fra deltagerne i de afholdte dialogmøder. Ansvar for de konkrete formuleringer af udfordringer og mulige adresseringer heraf er dog alene Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's).

2.3 Bemanding

Projektet er gennemført af en projektgruppe i de første fire måneder af 2017 bestående af:

- Chefkonsulent Michael Andersen (projektleder)
- Chefkonsulent Christina Laugesen
- Evalueringskonsulent Yakup Bas
- Praktikant Christian Brinkmann Damsgaard.

2.4 Terminologi

Da notatet handler om videregående VEU, har vi valgt at bruge de VEU-specifikke termer akademiveau, diplomniveau og masterniveau. Disse svarer i henhold til den danske kvalifikationsramme til hhv. erhvervsakademiveau, professionsbachelor-/bachelorniveau og kandidatniveau inden for det ordinære uddannelsessystem.

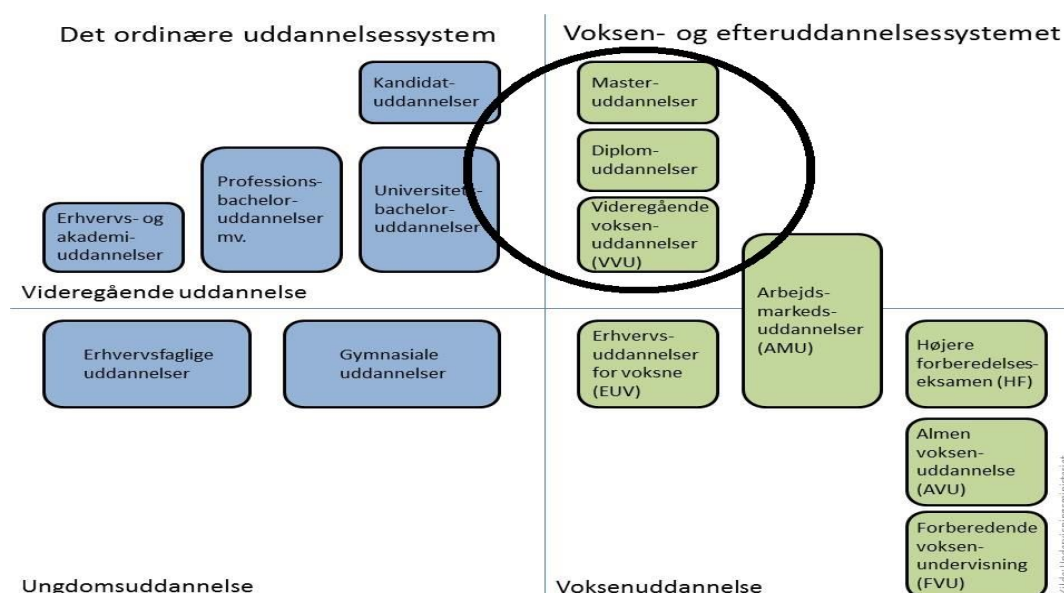
Bemærk, at vi bruger betegnelsen kursus, som også er den enhed, Danmarks Statistik benytter i sit såkaldte kursusregister. Betegnelsen bruges ikke nødvendigvis i praksis på fx akademi-, diplom- og masteruddannelserne, hvor man oftere taler om moduler. Et kursus skal ses som den mindste enhed, man som ansøger kan tilmelde sig på disse uddannelser. Med hensyn til uddannelsesbetegnelser henvises der til Danmarks Statistik⁴.

2.5 Systemet for formel videregående VEU

Det formelle system for videregående VEU består af hhv. masteruddannelser, diplomuddannelser og akademiuddannelser. Videregående VEU afgrænser sig hermed horisontalt fra det ordinære uddannelsessystem og vertikalt fra voksenuddannelser på grundlæggende niveauer, jf. figuren nedenfor.

⁴ <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Nomenklaturer/ny-uddannelsesklassifikation-DISCED-15/disc-ed-hoved-omraade-for-igangvaerende-uddannelser>.

Figur 1
Uddannelsessystemets to dele

Kilde: Undervisningsministeriet.

Note: Kategorien videregående voksenuddannelse (VUU) har tidligere været anvendt som en samlebetegnelse for akademiuddannelser inden for videregående VEU. I dag har betegnelsen akademiuddannelser erstattet betegnelsen VUU.

Reglerne for videregående VEU er beskrevet i lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne, lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. og bekendtgørelse om diplom- og masteruddannelser på Kulturministeriets område og de underliggende bekendtgørelser for akademiuddannelser, diplomuddannelser og masteruddannelser⁵.

Af lov om åben uddannelse fremgår det, at også kurser m.m. under de ordinære uddannelser kan udbydes som uddannelser tilrettelagt for voksne. Sådanne kurser tæller derfor også med, når vi senere beskriver aktiviteten inden for videregående VEU.

2.6 Afgrænsning

Det er vigtigt indledningsvist at slå fast, at denne analyse alene ser på den type voksen- og efteruddannelse, som Danmarks Statistik definerer som "formelle, eksterne uddannelsesforløb, som er finansieret, styret og tilrettelagt af en offentlig udbyder og finder sted enten uden for arbejdspladsen eller med en kontrolleret eksamen"⁶. Når vi taler om aktiviteten, handler det om kurser eller moduler, som indgår i denne type uddannelsesaktivitet.

Det betyder med andre ord, at en række vigtige former for kompetenceudvikling på videregående niveau ikke indgår i aktiviteten. Det gælder de mange former for:

- Kompetenceudvikling, der finder sted i offentlige og private virksomheder i form af *interne kurser*, *sidemandsoplæring m.m.*, som virksomheden selv står for
- Kursusaktiviteter, som udbydes af *private udbydere*
- Kursusaktiviteter, der udbydes af offentlige udbydere, men som ikke belaster de offentlige budgetter, fordi de finansieres som *indtægtsdækket virksomhed (IDV)*.

⁵ Akademiuddannelserne er fastlagt ved bekendtgørelse om akademiuddannelser (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183353>). Diplomuddannelser er fastlagt ved bekendtgørelse for diplomuddannelser (<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183349>). Masteruddannelser er fastlagt ved bekendtgørelse for masteruddannelser ved universiteterne (masterbekendtgørelsen) (<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=127798>).

Bekendtgørelse af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. findes på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=182054>, og bekendtgørelse af lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne findes på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163396>.

⁶ Danmarks Statistik: Statistikdokumentation for voksen- og efteruddannelse 2015.

Disse former for kompetenceudvikling, der kan betegnes som non-formelle læringsaktiviteter, spiller en væsentlig rolle i forhold til den løbende vedligeholdelse af de beskæftigedes kompetencer. De bruges af virksomhederne af mange forskellige grunde, herunder fordi de ofte giver mulighed for en meget tættere tilpasning til de konkrete kompetenceudviklingsbehov, der eksisterer i virksomhederne – behov, som det kan være svært at imødekomme med mere standardiserede tilbud i det offentlige VEU-system.

En ulempe for den enkelte medarbejder kan være, at disse former for mere arbejdspladsnær kompetenceudvikling kan være vanskelige at få anerkendt i det offentlige uddannelsessystem, bl.a. fordi de typisk ikke indebærer afprøvning af kompetencer eller udstedelse af uddannelsesbeviser.

Disse former for kompetenceudvikling er et væsentligt supplement til den formelle del af videregående VEU, samtidig med at det er svært i en dansk sammenhæng at forestille sig, at de vil kunne erstatte et standardiseret, akkrediteret og formelt meriterende system for videregående efter- og videreuddannelse af voksne på arbejdsmarkedet. Det er det sidste, vi i det følgende sætter fokus på.

3 Årsager og udfordringer

Inden vi gennemgår årsager til aktivitetsudviklingen på et mere generelt samfundsmæssigt niveau og efterfølgende diskuterer en række væsentlige udfordringer for videregående VEU, kan det være hensigtsmæssigt kort at give et overblik over nogle af de vigtigste resultater fra aktivitetsanalysen:

- *Den samlede aktivitet inden for videregående VEU lå på samme niveau i 2014 som i 2005, når man ser på antallet af årselever.*
- *Dette dækker over en stigning i aktiviteten på diplomniveau på 17 %, et fald i aktiviteten på masterniveau på 10 % og et fald i aktiviteten på akademniveau på 27 %.*
- *Samtidig har der samlet set været en stigning i kursusaktiviteten inden for videregående VEU på 12 % i perioden 2005-14⁷. Den er dog faldet med 9 % fra 2011, hvor den toppede, og til 2014.*
- *Antallet af hele fuldførte uddannelser er steget med 7 % fra 2005 til 2014. Det er dog faldet med 14 % fra 2011, hvor det toppede, og til 2014.*
- *Når man sammenligner fagområderne inden for videregående VEU, ses det, at det er det samfundsvidenskabelige område, der fylder mest. Herefter følger det pædagogiske område, mens de øvrige områder er relativt små.*
- *Sundhedsområdet og det samfundsfaglige område har haft stigninger i kursusaktiviteten fra 2005 til 2014, mens der har været et fald for hele perioden på det tekniske område og det pædagogiske område samt for medie og kommunikation.*

I kapitel 4 gennemgås aktivitetsudviklingen for videregående VEU samlet set, mens vi i kapitel 5 ser særskilt på udviklingen på de tre kompetenceniveauer hver for sig.

3.1 Forklaringer på aktivitetsudviklingen

Når man skal forstå udviklingen i aktiviteten inden for videregående VEU, er der mange typer forklaringer, der ligger til grund for udviklingen. I det følgende har vi opdelt disse i fire typer:

- 1 De konjunkturrelle forklaringer, der hænger sammen med den måde, den økonomiske aktivitet i samfundet udvikler sig på
- 2 Politiske forklaringer, der hænger sammen med politiske beslutninger af betydning for uddannelsespolitikken
- 3 Forklaringer, der hænger sammen med efterspørgselssiden, dvs. karakteristika ved aftagerne, herunder de måder, virksomhederne vælger at dække deres kompetencebehov på
- 4 Forklaringer, der hænger sammen med udbudssiden, dvs. karakteristika ved udbyderne, herunder de prioriteringer, de laver som uddannelsesinstitutioner.

Det er sjældent muligt at koble de forskellige typer forklaringer direkte til den aktivitetsudvikling, man kan se. Det skyldes ikke mindst, at forskellige årsager påvirker aktiviteten samtidig, og at det kan være meget vanskeligt at skille disse virkninger fra hinanden. Nogle gange kan forskellige årsager have virkninger, der virker modsat af hinanden, så aktiviteten måske samlet set er uændret, selvom der har været markante underliggende bevægelser i tallene.

3.1.1 Konjunkturrelle forklaringer

Ser vi på tallene for aktivitetsudviklingen inden for videregående VEU, ses der et generelt aktivitetsfald under højkonjunkturen i 2005 til 2008, hvorefter vi ser en aktivitetsstigning fra 2008 til

⁷ Når antallet af kursusedtagere stiger, selvom antallet af årselever ikke gør det, kan det hænge sammen med, at længere kursusforløb/moduler er blevet erstattet af kortere kursusforløb/moduler, hvilket har fundet sted på diplomuddannelserne i den nævnte periode.

2011. Dette peger således – alt andet lige – på en tendens til, at en positiv vækst i samfundsøkonomien hæmmer uddannelsesaktiviteten og omvendt.

Selvom der ikke er en simpel sammenhæng mellem konjunkturudviklingen og udviklingen i aktiviteten inden for videregående VEU, hænger disse dog alligevel sammen på flere måder, der ikke nødvendigvis peger i samme retning:

For det første kan der være en tendens til, at både offentlige og private virksomheder under højkonjunktur har flere ressourcer, som de fx kan anvende til uddannelsesformål (og modsat under en lavkonjunktur). Om det finder sted, afhænger dog af konkrete prioriteringer.

For det andet kan der være en tendens til, at virksomhederne under en højkonjunktur kan have vanskeligere ved at undvære medarbejdere i driften, hvorfor deres tilbøjelighed til at sende dem på uddannelse er mindre (og modsat under en lavkonjunktur).

Hertil kommer, at der under en lavkonjunktur er flere ledige og dermed alt andet lige også er flere personer, der kan have en interesse i at forsøge at uddanne sig ud af ledigheden. Beskæftigelsespolitikken, der påvirker de lediges muligheder for at uddanne sig, har dog betydning for, hvorvidt denne interesse rent faktisk omsættes i uddannelse.

3.1.2 Politiske forklaringer

En væsentlig forklaring bag både stigningen i aktiviteten fra 2008 til 2011 og faldet herefter hænger sammen med større politiske initiativer. Et eksempel på dette er den store satsning på diplomuddannelse i ledelse i 2007, der indebar, at omkring 12.000 offentlige ledere gennemførte en lederuddannelse på diplomniveau i årene frem til 2015⁸.

En anden type politiske forklaringer hænger sammen med bevillingerne på de årlige finanslove til videregående VEU. Tal fra Universiteternes Statistiske Beredskab viser, at den andel, som dette tilskud udgør med hensyn til universiteternes deltidsuddannelser, dvs. masteruddannelser mv., er faldet fra 24 % i 2008 og til 15 % i 2015, mens deltagerbetalingen er steget tilsvarende.⁹ En sådan udvikling vil alt andet lige medføre en lavere aktivitet.

Ser man på perioden efter 2014, kan en lovændring som den i 2014, der indebar, at 60 % af dem, der tidligere kunne modtage statens voksenuddannelsesstøtte (SVU), ikke længere var berettiget til at modtage SVU, fordi de i forvejen havde lange eller mellemlange videregående uddannelser, forventes at påvirke aktiviteten på diplom- og masteruddannelser negativt. Ifølge forslaget til finanslov for finansåret 2017 forventedes en nedgang i antallet af støttemodtagere fra 21.200 i 2013 til 3.500 i 2017 (se appendiks A).

Et andet politisk tiltag, der kan have påvirket aktiviteten inden for videregående VEU negativt, er beskæftigelsesreformen fra 2015, der omprioriterer uddannelsesindsatsen blandt ledige fra en mere generel indsats, der fx omfattede seks ugers selvalgt uddannelse til alle ledige, til seks ugers jobrettet uddannelse, primært målrettet ledige med kort eller ingen uddannelse.

Modsat kan man forvente, at en aftale såsom den om VEU-milliarden (regeringen, LO, DA 2014), der i perioden 2014-20 skal udmønte en milliard kroner til VEU-området, herunder ca. en tredjedel til videregående VEU for faglærte, også fremadrettet vil stimulere aktiviteten på især akademineiveauet inden for videregående VEU. Formålet med disse initiativer var bl.a. at imødekomme en vision om at forbedre dansk konkurrenceevne ved at øge arbejdsstyrkens kvalifikationer gennem mere og bedre voksen- og efteruddannelse på videregående niveau. Aktivitetsanalysen i afsnit 5.3 viser bl.a., at akademiuddannelser omfattet af en mindsket deltagerbetaling har oplevet en markant aktivitetsfremgang i perioden 2014-16, hvorimod akademiuddannelser uden deltagerbetaling oplever et fald. Tilsvarende har der været initiativer på folkeskoleområdet, der kan stimulere efterspørgslen efter videreuddannelse af folkeskolelærere, fx med hensyn til opnåelse af linjefagskompetence.

⁸ Se *Finansministeriet 2007: Reform af lederuddannelse samt institutionslederes ret til lederuddannelse af god kvalitet og Lead.dk: "Er morgendagens offentlige ledere klædt på til at sætte en innovativ dagsorden?"*
⁹ <http://www.dkuni.dk/Statistik/Universiteternes-statistiske-beredskab>.

De politiske beslutninger berører således både de grundlæggende rammebetingelser, såsom deltagerbetaling eller uddannelsesstøtte, der påvirker efterspørgslen, og bestemte typer udbud af uddannelser, fx diplomuddannelser i ledelse eller akademiuddannelser, som kan fremmes gennem målrettede politiske satsninger.

3.1.3 Efterspørgselsforklaringer

Der er forskel på, hvordan virksomheder og fagområder traditionelt har håndteret og har haft mulighed for at håndtere kompetenceudviklingsbehov. Når det samfundsfaglige fagområde fx står for en stor del af den samlede aktivitet inden for videregående VEU, hænger det også sammen med, at der løbende har været en stor efterspørgsel blandt offentligt ansatte institutionsledere efter lederuddannelser på diplom- og masterniveau – et behov, man typisk ikke har kunnet dække internt i organisationerne. Mens den relativt beskedne aktivitet på det sundhedsfaglige område omvendt hænger sammen med, at hospitalsområdet typisk består af store, specialiserede enheder, der ser en fordel i selv at have omfattende interne specialiserede uddannelsesprogrammer.

Når virksomheder bliver mere specialiserede, og der opstår nye presserende kompetencebehov, er det ikke altid, at uddannelser inden for videregående VEU er det, virksomhederne oplever som det mest attraktive valg. Dette kan hænge sammen med, at virksomheder foretrækker mere skræddersyede løsninger på deres kompetencebehov, fx finansieret i form af IDV eller købt hos private udbydere.

Vi har ikke undersøgt, om der er sket et skifte i virksomhedernes brug af forskellige former for kompetenceudvikling på videregående niveau. Men en undersøgelse af virksomhedernes brug af forskellige former for kompetenceudvikling, som EVA gennemførte i 2007, 2011 og 2015, viste, at der ikke var nogen stigning i den andel af virksomhederne, der anvendte intern uddannelse eller private kurser i forhold til deres faglærte medarbejdere (EVA 2015:41). I forhold til denne medarbejdergruppe synes der således ikke at have været en substitution af offentligt finansieret VEU med hverken intern uddannelse eller private kurser.

3.1.4 Udbudsforklaringer

Udbuddet af videregående VEU påvirker også udbydernes interesser, traditioner og prioriteringer. Hvis det både betyder større indtægter og logistisk-administrativt er lettere at håndtere fuldtidsuddannelser, som samtidig tegner sig for størstedelen af budgetterne, kræver det en særlig opmærksomhed at have fokus på deltidsuddannelserne. At skulle levere videregående VEU kræver noget andet af udbyderne end at levere videregående grunduddannelser. Herunder med hensyn til den tilpasning af undervisningen til deltageres praksis og fleksibilitet i forhold til tilrettelæggelsen af undervisningen, som kendetegner videregående VEU.

Samtidig udgør organiseringen af udbuddet af videregående VEU på hhv. erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter i sig selv en strukturel barriere. Når udbuddet er fordelt på tre forskellige institutionstyper, kan det være vanskeligt at styrke den vertikale sammenhæng, ligesom det er svært at udnytte eventuelle synergier mellem beslægtede uddannelsesområder på tværs af de tre institutionstyper.

3.2 Udfordringer på videregående VEU

Kvaliteten og relevansen af videregående VEU afhænger bl.a. af udbydernes evne til at tilbyde en relevant og målrettet opkvalificering af arbejdsstyrken, som modsvarer offentlige og private virksomheders behov. Og udbyderne skal samtidig være i stand til at honorere forskellige politiske prioriteringer i forhold til at løfte kompetenceniveauet inden for bestemte medarbejdergrupper eller brancher. I dette afsnit præsenterer vi seks centrale udfordringer for VEU-systemets muligheder for at løse disse opgaver. Udfordringerne er tæt knyttet til de tre typer forklaringer præsenteret i det foregående afsnit, som handlede om hhv. aftagerne, udbyderne og det politiske niveau.

3.2.1 Manglende incitamenter til et bredt VEU-udbud

Efterspørgslen efter og udbuddet af videregående VEU påvirkes af reformer og politiske prioriteringer, som tidligere nævnt, fx med hensyn til diplomuddannelserne i ledelse eller udbuddet af de nye akademiuddannelser på det tekniske område. En udfordring i den forbindelse kan være, at institutionerne skal håndtere perioder med meget svingende aktivitet, og dette kan gå ud over bredden i udbuddet. På den ene side giver dette en mulighed for at opnå bestemte politiske mål gennem uddannelsespolitikken, fx at styrke folkeskolen eller offentlig ledelse; på den anden side kan det gå ud over ønsket om en bredere eller mere langsigtet udvikling af udbuddet af uddannelser, der giver deltagerne en større palet af udbud at vælge imellem.

En mulighed for at adressere dette er i højere grad at sikre, at institutionerne har driftsmæssige ressourcer og incitamenter til at imødekomme en bred vifte af uddannelsesbehov på et mere stabilt grundlag, herunder med hensyn til udvikling og drift af udbud.

3.2.2 Politiske prioriteringer og incitamenter virker, men kræver tid

Aktivitetsanalysen giver en række indikationer af, at politiske ønsker om at stimulere aktiviteten på bestemte områder, fx gennem øget økonomisk tilskud, virker. Der er dog ikke i alle tilfælde en lang tidshorizont på de politiske initiativer, hvilket kan betyde, at samfundet ikke får det fulde udbytte af investeringen, fordi aktiviteten daler igen, når de økonomiske incitamenter bortfalder.

Særligt på akademiområdet, hvor der skal udvikles nye udbud som følge af VEU-milliarden, og hvor kendskabet til uddannelser skal udbredes til bestemte brancher, kan det være nødvendigt med en lidt længere tidshorizont for at få det fulde udbytte af den politiske prioritering.

3.2.3 Deltagerbetaling og studiefinansiering dæmper efterspørgslen

Videregående VEU finansieres i høj grad af deltagerne eller af de virksomheder, som deltagerne kommer fra. Der er tendenser til, at den offentlige finansiering af videregående VEU reduceres, hvilket gør det dyrere at deltage i videregående VEU. Dette kan begrænse efterspørgslen i almindelighed, men i særdeleshed begrænse efterspørgslen blandt mulige deltagere såsom ledige, personer, der arbejder freelance, mv., som ikke har en virksomhed i ryggen til at betale fx deltagergebyret på uddannelsen.

Hvis det politisk ønskes at bibeholde et højt aktivitetsniveau inden for bestemte dele af videregående VEU, kan en mulighed for at håndtere denne udfordring være at styrke det offentlige tilskud i almindelighed eller øge den offentlige finansiering inden for særligt prioriterede områder. Ligesom en forbedring af støttemulighederne for grupper, der ikke har adgang til virksomhedsfinansiering, kan sikre større brug af videregående VEU for de ledige.

3.2.4 Manglende gennemskuelighed skaber behov for bedre vejledning

Uddannelser og kurser på videregående VEU udbydes af både erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter, der traditionelt set har været meget forskellige i forhold til deres kontakt til og orientering mod hhv. de private og de offentlige virksomheder. Det giver udfordringer med hensyn til både overskuelighed over udbuddet og mulighederne for at få dækket kompetencebehov på forskellige niveauer set fra både et virksomheds- og et individperspektiv.

En udbyder vil ofte ikke kunne dække alle virksomhedernes kompetencebehov. Det kan således være vanskeligt at sammenstykke et kompetenceudviklingsforløb, der består af flere moduler på forskellige niveauer. Hertil kommer, at taxameterstyringen kan give institutionerne et incitament til at vejlede i retning af uddannelser udbudt af egen institution.

En mulig måde at håndtere denne udfordring på vil være at oprette en neutral og institutionsuafhængig vejledningsinstitution, der har til opgave at rådgive virksomheder og enkeltindivider både om mulighederne i det videregående VEU-system og om mulighederne for realkompetencevurderinger med henblik på anerkendelse af reale kompetencer og afkorting af uddannelsesforløb.

3.2.5 VEU-systemets responsivitet kan styrkes

Virksomheder og deltagere har mange forskellige typer behov, der rækker fra meget specifikke opkvalificeringsbehov til bredere kompetenceløft. Det kan være en udfordring for udbydere at imødekomme meget specifikke behov, der udvikler sig hurtigt, inden for rammerne af det videregående VEU-system. Sådanne behov dækkes nogle gange bedre gennem skræddersyede kurser finansieret som IDV, private kurser eller intern uddannelse.

På tværs af uddannelsesniveauer er der dog også behov for flere korte og fagspecifikke kurser eller kurser med et højtspecialiseret indhold, som med fordel kan udbydes inden for det offentlige VEU-system.

Der er forskellige muligheder for at imødekomme mere specifikke behov gennem udbud af nye kurser eller tilpasning af eksisterende. Begge dele kræver imidlertid en tæt dialog mellem udbydere og aftagere, som ikke altid er til stede. Tiltag, der styrker udbydernes responsivitet over for aftagernes behov i form af en styrket dialog inden for de enkelte brancher, er derfor en måde at adressere denne udfordring på.

3.2.6 Fleksibel tilrettelæggelse af udbud kan stimulere efterspørgslen

Aktiviteten inden for videregående VEU afhænger bl.a. af systemets evne til at udbyde relevante uddannelser, som kan tilrettelægges fleksibelt og afvikles, når virksomhederne har tid til at sende medarbejderne på efteruddannelse. Manglende fleksibilitet i udbuddet kan derfor være en barriere for aktiviteten.

Udfordringen med et fleksibelt og tilgængeligt udbud, som samtidig er økonomisk rentabelt for institutionerne, kan adresseres ved et øget samarbejde på tværs af uddannelsesudbydere. Fx gennem et mere forpligtende undervisnersamarbejde eller ved at etablere nye udbud, der indbefatter krav om tværinstitutionelt samarbejde. Desuden kan en fortsat styrkelse af den udvikling, der er i gang med hensyn til at udbyde videregående VEU som blended learning, e-læring m.m., også bidrage til at fremme fleksibiliteten.

4 Videregående VEU – samlet set

Man kan måle uddannelsesaktiviteten inden for videregående VEU på flere måder^[1]: Ser man på aktiviteten målt i årselever, befinder den sig på samme niveau i 2014 som i 2005. Ser man på kursusdeltagelsen, er den i samme periode steget med 12 %, mens der, hvis man ser på antallet af gennemførte hele uddannelser inden for videregående VEU, har været en stigning på 7 %.

Uanset om man opgør det på den ene, den anden eller den tredje måde, kan perioden deles op i tre faser, hvor aktiviteten falder fra 2005 og frem til krisegennemslaget i 2008. Herefter vokser aktiviteten frem til 2011, hvor den toppe, og falder efterfølgende frem til 2014.

En hovedforklaring på aktivitetsudsvingene er konjunkturelt betinget, forstået som, at aktiviteten på videregående VEU er stigende i økonomiske nedgangstider og omvendt faldende, når virksomhederne efterspørger arbejdskraften.

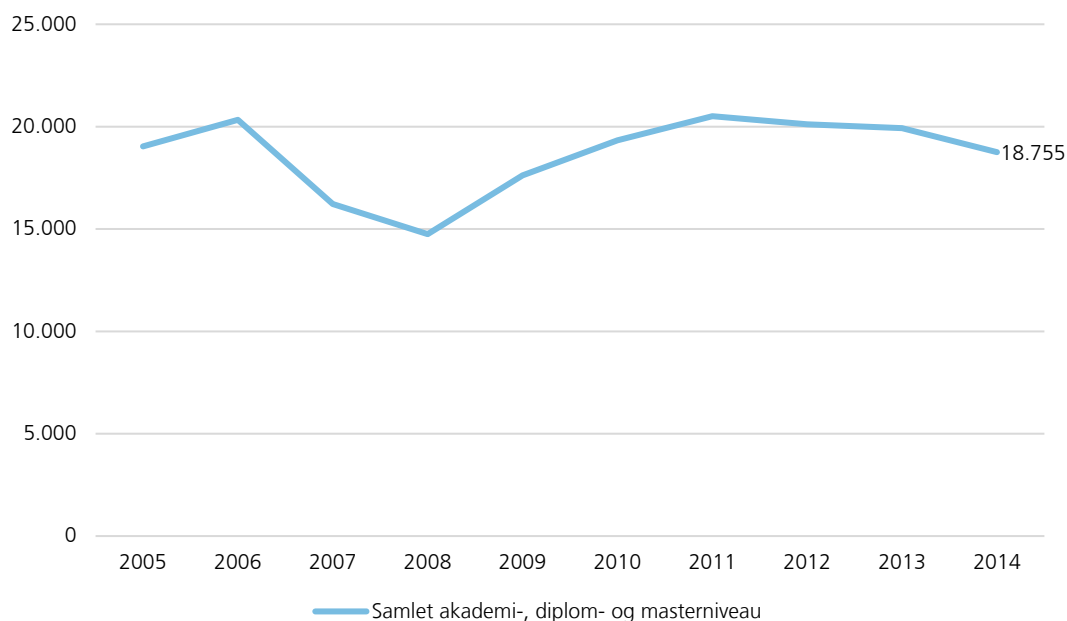
I det følgende dykker vi dybere ned i de overordnede udviklinger, hvor kapitel 5 i stedet forholder sig til de tre underliggende niveauer for videregående VEU.

4.1 Samme aktivitet i 2014 som i 2005 – målt i årselever

En gængs måde at måle uddannelsesaktivitet på er at bruge enheden årselev, som er kursusdeltagelsen omregnet til antal fuldtidsstuderende. Det gøres ved at opsummere den andel af et fuldt studieår, som det enkelte kursus svarer til for den enkelte kursist. Målt i antal årselever ligger aktiviteten ved periodens slutning på samme niveau som ved periodens start med et lavpunkt i 2008 og et toppunkt i 2011. Dette fremgår af den følgende figur.

^[1] Tallene dækker over uddannelser på akademniveau, diplomniveau og masterniveau. Hertil kommer under 2 % af VEU-aktiviteten, der har fundet sted på bacheloruddannelser, som ikke er medregnet her eller i de efterfølgende analyser.

Figur 2
Samlet udvikling i årselever på videregående VEU, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

4.2 Større stigning i kursusdeltagelsen end i gennemførte uddannelser

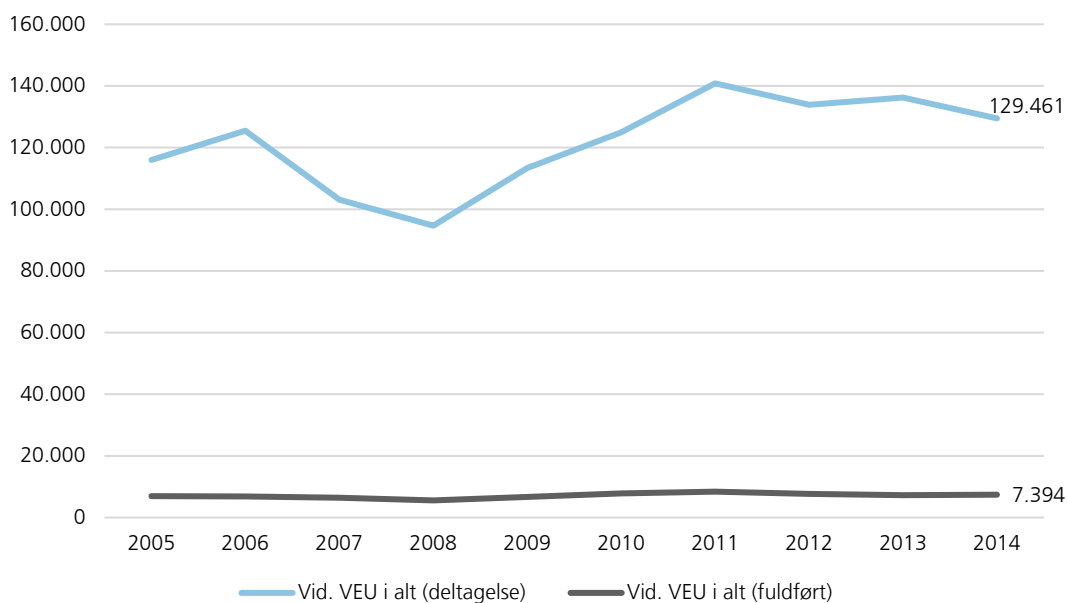
Ser man på kursusdeltagelsen, som er den enhed, vi primært anvender i det følgende, ses der et tilsvarende billede som for aktiviteten målt i årselever: De sidste år op til finanskrisen i 2008 var der et stort fald i deltagelsen, mens der i årene efter var en stigning frem til 2011. Fra 2011 og frem til 2014 falder aktiviteten igen for i 2014 at nå et niveau på i alt 129.461 kursister¹⁰. I 2005 var det tilsvarende antal kursister 115.990. Antallet af kursister toppede i 2011 med 140.846. Overordnet set er der i denne periode altså sket en mindre stigning i kursusdeltagelsen på videregående VEU.

Ligeledes er der for antallet af hele gennemførte uddannelser¹¹ på videregående VEU i perioden 2005-14 sket en lille stigning fra 6.965 til 7.394. Der er dog siden 2011, hvor antallet af uddannelser toppede, også her sket et fald i antallet af uddannelser fra 8.396 i 2011.

¹⁰ Tallet svarer til 18.755 årselever, der er et beregnet antal, hvor uddannelsesomfanget er omregnet til fuldtidsstudier.
Kilde: Danmarks Statistik. Tallene stammer fra VEU10-registeret.

¹¹ Har en person afsluttet en hel uddannelse, fx en diplomuddannelse, vil personen kun indgå en gang med denne uddannelse i kvalifikationsregisteret, nemlig i det år, hvor uddannelsen blev afsluttet.

Figur 3
Antal deltagere og gennemførte uddannelser, 2005-14

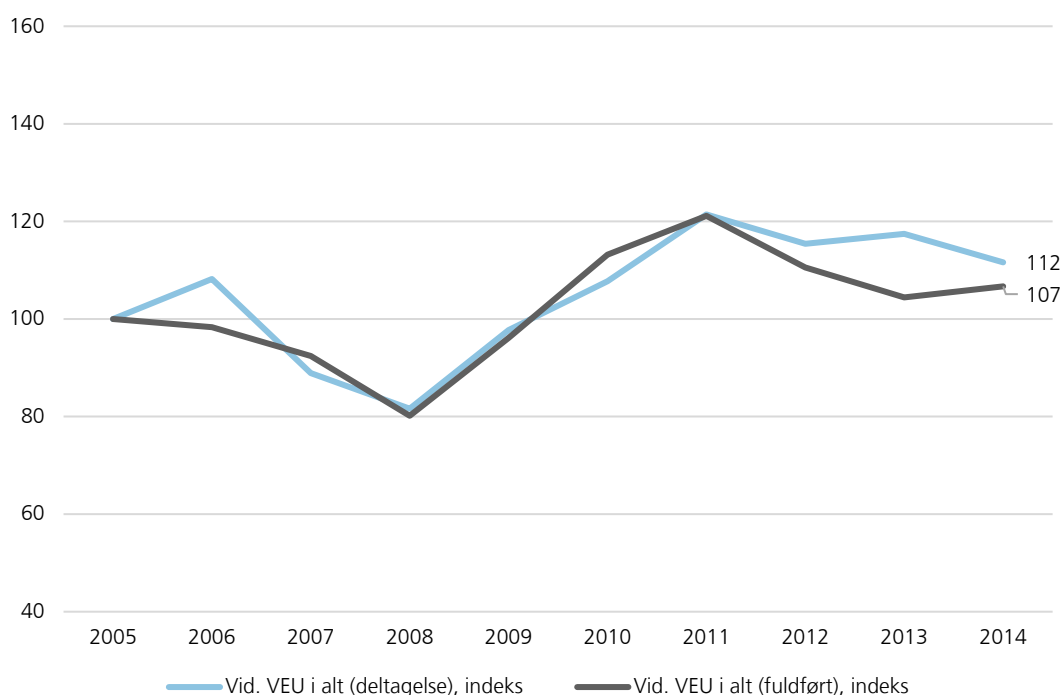
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10 og VEUHEL10).

Bemærk, at man ikke direkte kan sammenligne tallene om hhv. deltagelse i kurser (fra kursusregisteret) og antal gennemførte hele uddannelser (fra kvalifikationsregisteret). For det første omfatter kursusregisteret alle, der har deltaget i et kursus/modul, mens kvalifikationsregisteret alene omfatter dem, der har gennemført ikke blot de enkelte kurser/moduler, men en hel uddannelse. Kursusregisteret omfatter således også personer, der ikke har gennemført noget kursus eller fortsat er i gang med et. Eller som har gennemført et eller flere kurser, men ikke en hel uddannelse.

For det andet er der tale om forskellige enheder: En akademi-, diplom- eller masteruddannelse består således af et antal moduler, der tilsammen udgør 60 ECTS-point, men som varierer uddannelserne imellem. Masteruddannelser består typisk af fire moduler a 15 ECTS-point, mens akademi- og diplomuddannelser typisk består af seks eller flere obligatoriske eller valgfrie moduler. En strukturel ændring på en uddannelse, hvor færre, men længere kurser/moduler erstattes af flere, men kortere kurser/moduler, kan således betyde, at kursusdeltagelsen målt i antal kursusdeltagere stiger, selvom aktiviteten målt i årselever er uændret.

Af den følgende figur ses den samme udvikling indekseret med 2005 som basisår.

Figur 4
Antal deltagere og gennemførte uddannelser, indeks, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10 og VEUHEL10).

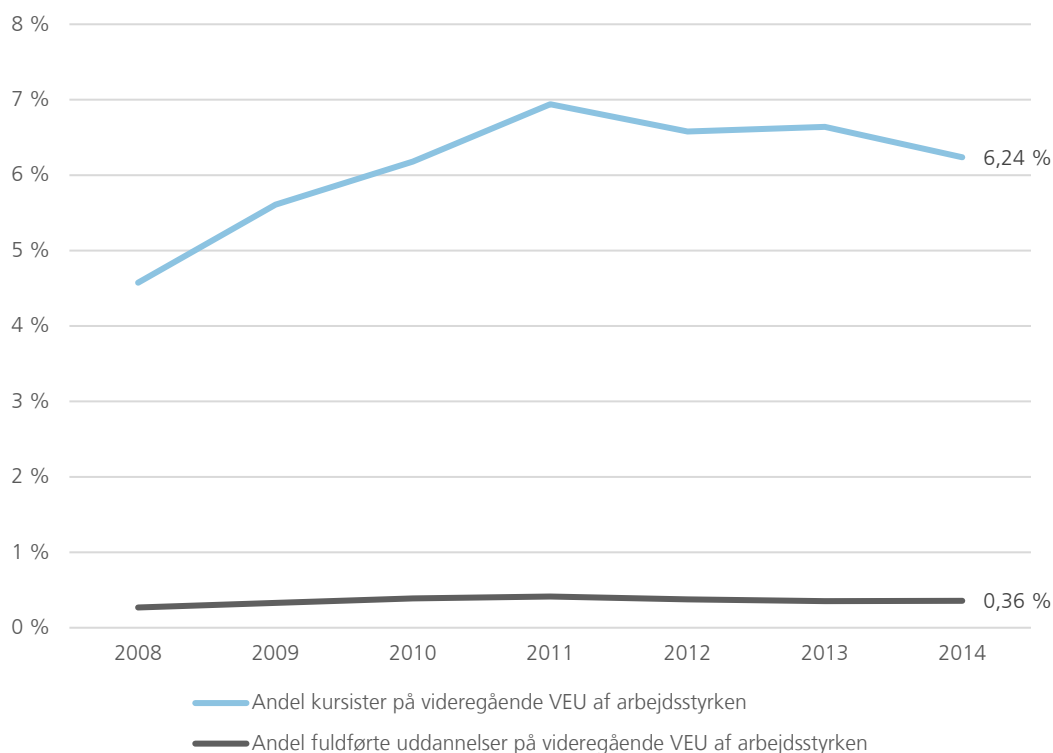
Når vi ser på den relative udvikling i forhold til 2005 som basisår, så fremgår det af figuren ovenfor, at kursusdeltagelsen på videregående VEU er steget med 12 % i perioden 2005-14, mens antallet af gennemførte uddannelser i samme periode er steget med 7 %. Der er dog sket et fald i både kursusdeltagelsen og antallet af gennemførte uddannelser fra 2011 til 2014.

Aktiviteten på det videregående VEU-område toppede i 2011, hvor både kursusdeltagelsen og antallet af gennemførte uddannelser var 21 % over niveauet i 2005. Fra 2011 til 2014 er kursusdeltagelsen faldet med 9 %, mens antallet af gennemførte uddannelser er faldet med 14 %.

Yderligere kan der være grund til at korrigere aktivitetsdeltagelsen for den generelle udvikling i arbejdsstyrken. Hvis arbejdsstyrken er i vækst, vil man også alt andet lige kunne forvente flere kursister. Derfor er der i figur 5 korrigeret for størrelsen af arbejdsstyrken, der har mulighed for at deltage i videregående VEU¹². Bemærk, at basisåret her er 2008 og ikke 2005.

¹² Arbejdsstyrken defineres her som alle med mulighed for at deltage i videregående VEU, dvs. borgere med enten en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse.

Figur 5
Andel af deltagere og gennemførte uddannelser i % af arbejdsstyrken, 2008-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10, VEUHEL10 og RAS300).

I 2014 var den samlede arbejdsstyrke, der havde mulighed for at deltage i videregående VEU, ca. 2,1 mio. Af disse deltog 6,2 % i videregående VEU. I 2011 var dette tal helt oppe på 6,9 %. Der er altså sket et mindre fald, også i den relative deltagelse på videregående VEU, siden 2011.

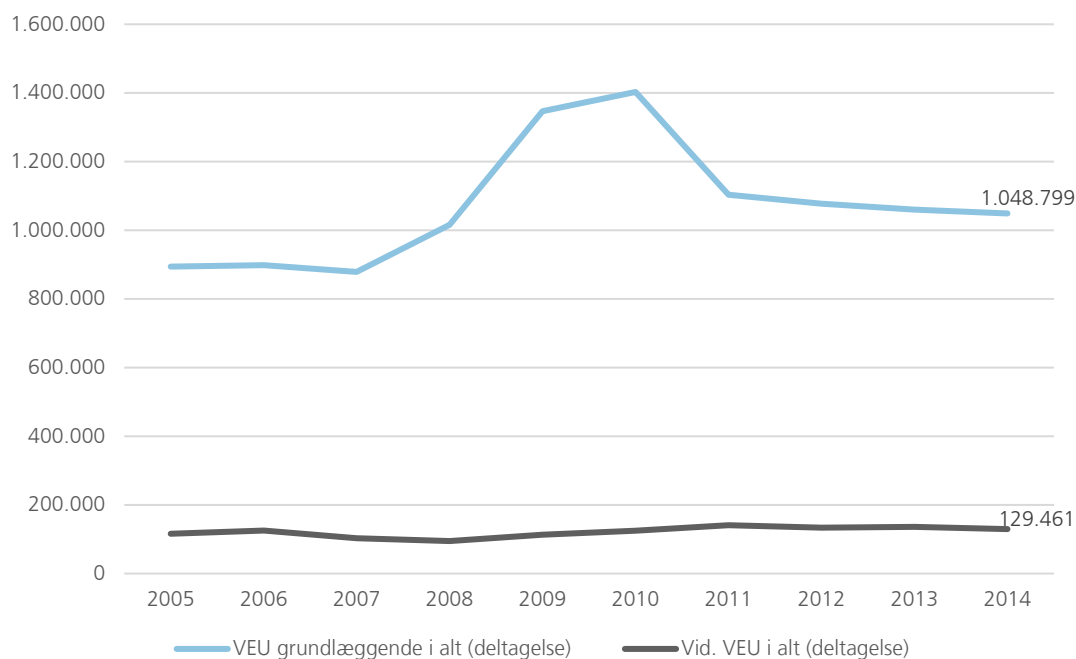
Samme overordnede tendens gør sig gældende for hele gennemførte uddannelser, der i 2011 var oppe på 0,41 %. Dette tal var i 2014 faldet til 0,36 %. For både deltagelse i kurser samt gennemførte uddannelser gælder det dog, at de ligger lidt over niveauet for 2008¹³.

4.3 Aktiviteten er steget mindre på videregående VEU end på grundlæggende VEU

I figuren nedenfor sammenholdes udviklingen i antal deltagere på videregående VEU med antallet af deltagere på grundlæggende VEU. På det grundlæggende område er der ligeledes sket en stigning i det samlede antal deltagere fra 894.120 i 2005 til 1.048.799 i 2014.

¹³ Kilde: Danmarks Statistik. Tallene stammer fra RAS300-registeret.

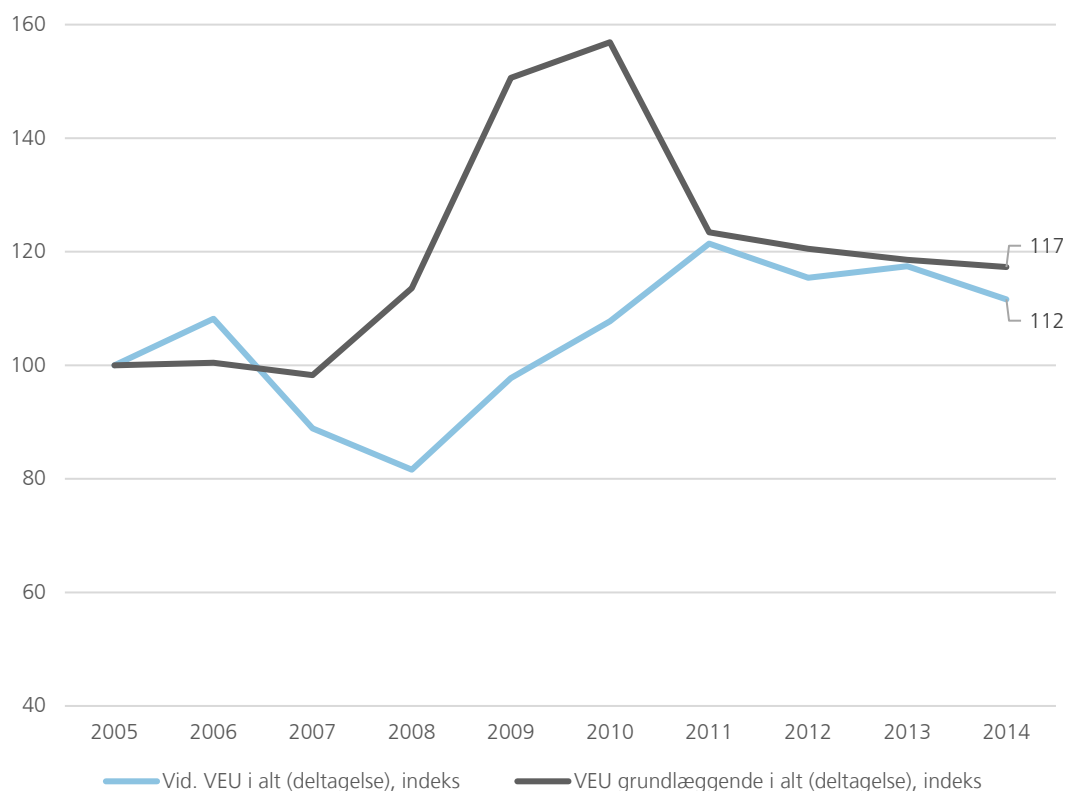
Figur 6
Antal deltagere på videregående og grundlæggende VEU, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

I figuren nedenfor er disse absolutte tal indekseret med basisåret 2005.

Figur 7
Antal deltagere på videregående og grundlæggende VEU, indeks, 2005-14

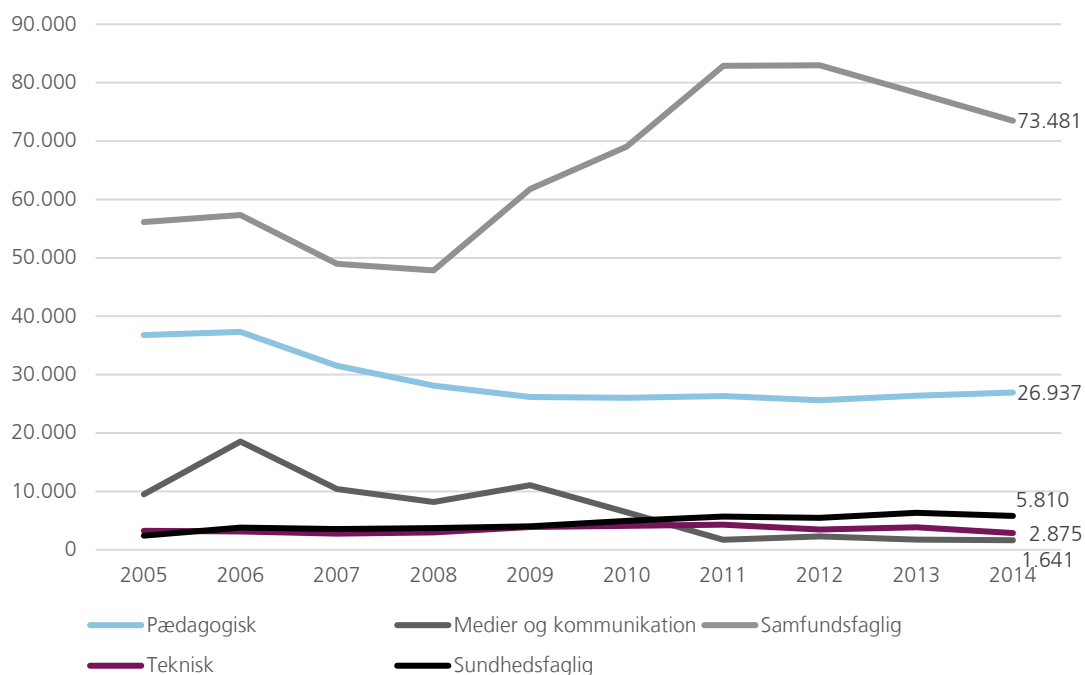
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Det fremgår af figuren, at grundlæggende VEU er steget med 17 % siden 2005, mens videregående VEU er steget med 12 %. På begge områder ser vi dog et fald fra 2011 frem til 2014.

4.4 Fald på særligt det samfundsfaglige og mediefaglige fagområde

De to næste figurer viser antallet af deltagere på videregående VEU delt op på fem fagområder.

Figur 8
Deltagere på videregående VEU opdelt på fagområder, 2005-14

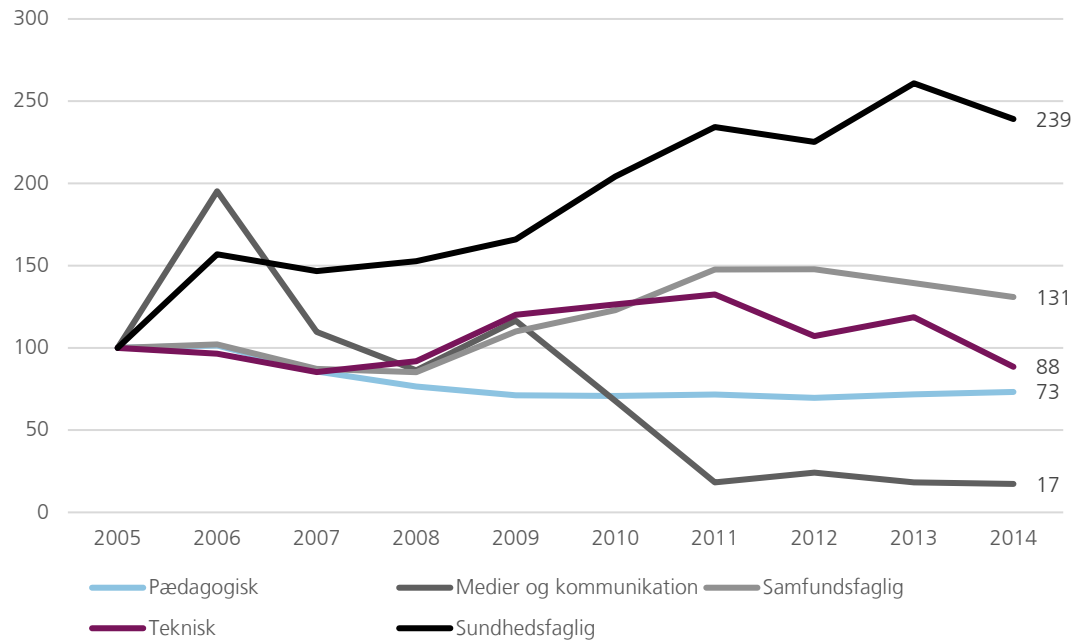

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, er det samfundsfaglige område det område med flest deltagere på videregående VEU. Det pædagogiske område er det næststørste, mens medier og kommunikation og det tekniske og det sundhedsfaglige videregående VEU har væsentligt færre deltagere.

I den følgende figur er disse tal indekseret for at kunne belyse udviklingen i forhold til basisåret 2005.

Figur 9
Deltagere på videregående VEU, opdelt på fagområder, indekseret med 2005 som basisår

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, er aktiviteten på medier og kommunikation faldet markant siden 2009. Det pædagogiske område er faldet med omtrent en fjerdedel siden 2005, mens det tekniske område er faldet med 12 % i forhold til 2005 og især siden 2013. Alene det samfundsvidenskabelige og det sundhedsfaglige område er steget i hele perioden. For det samfundsvidenskabelige område stopper stigningen dog i 2011, og på det sundhedsfaglige område stopper stigningen i 2013.

5 Videregående VEU – på de tre kompetenceniveauer

Aktiviteten på de tre kompetenceniveauer er meget forskellig: Størst er diplomniveauet, der tegner sig for to tredjedele af den samlede deltageraktivitet på videregående VEU. Herefter kommer akademiniveauet med 20 % og masterniveauet med 12 % (tal for 2014).

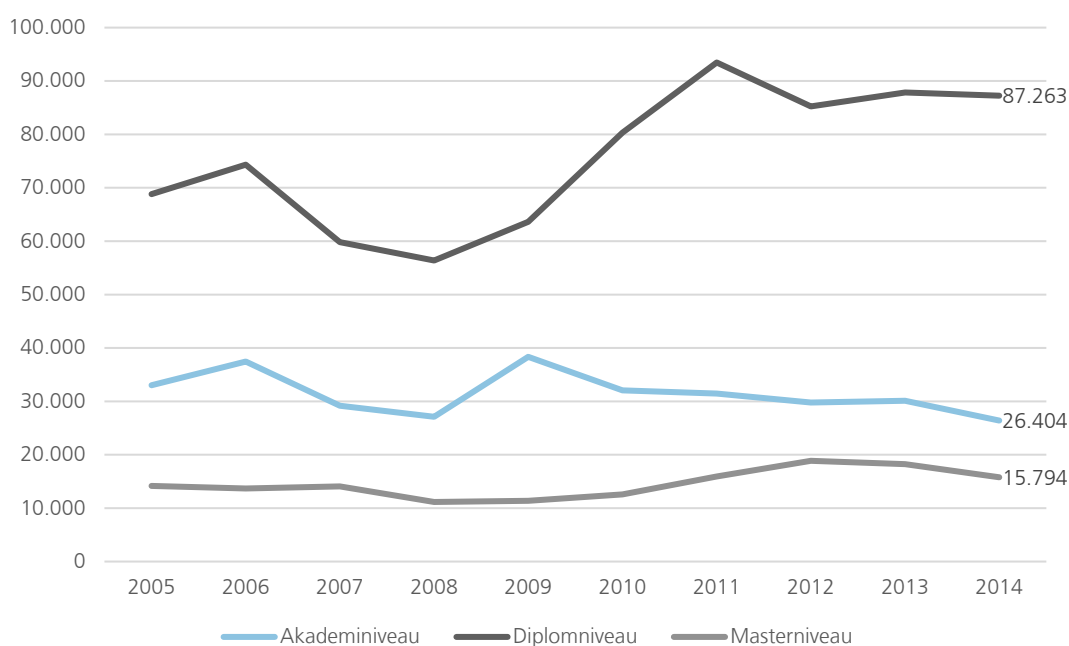
I det følgende sammenligner vi først udviklingen på de tre niveauer, hvorefter vi ser nærmere på de tre niveauer hver for sig med særligt henblik på fordelingen på fagområder. Blandt de vigtigste resultater, når man sammenligner de tre niveauer af videregående VEU, kan fremhæves:

- Kursusaktiviteten på *akademiniveau* er faldet med 20 % i 2005-14, mens antallet af gennemførte hele uddannelser er faldet med 23 %, især på grund af udviklingen siden 2009.
- Kursusaktiviteten på *diplomniveau* er steget med 27 % i 2005-14, mens antallet af gennemførte hele uddannelser på diplomniveau er steget med 12 %. Kursusaktiviteten har dog været faldende siden 2011.
- Kursusaktiviteten på *masterniveau* er steget med 11 % i 2005-14, mens antallet af gennemførte hele uddannelser på masterniveau er steget med 41 %. Kursusaktiviteten har dog været faldende siden 2012.

5.1 Stigning i deltagelsen på diplom- og masterniveau, men fald på akademiniveau

I dette afsnit sammenlignes aktiviteten på de tre uddannelsesniveauer. Som det ses, er aktiviteten generelt set størst på diplomniveau.

Figur 10
Udviklingen i deltagelse på de tre videregående niveauer i 2005-14

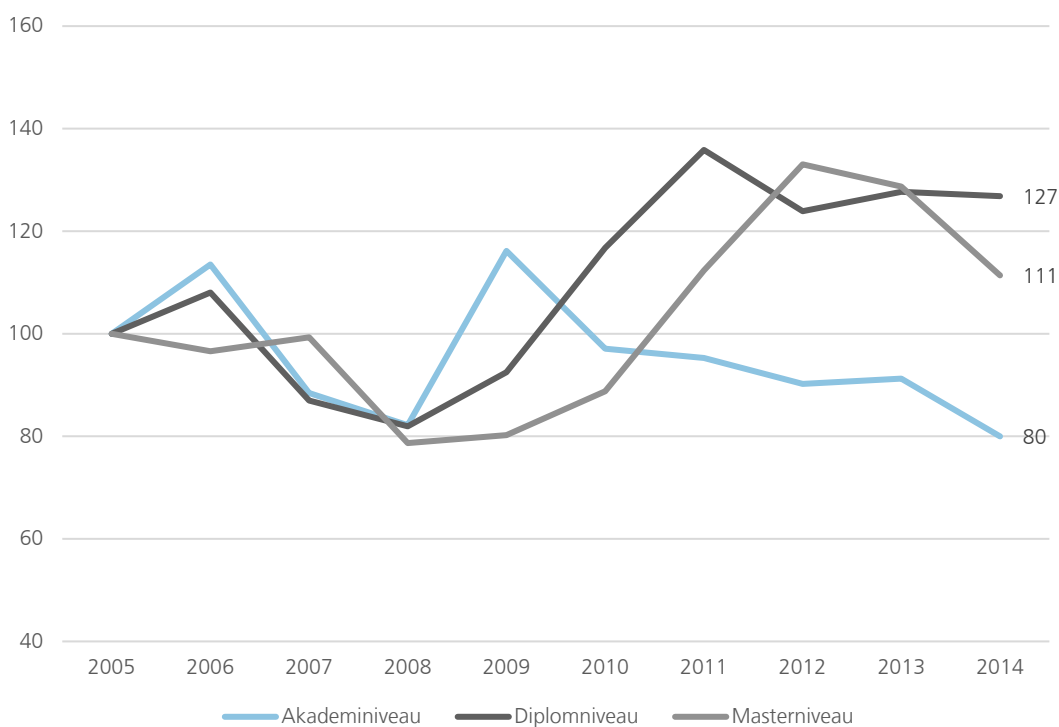
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Figuren viser, at særligt diplomniveauet har været udsat for store udsving i aktiviteten med stigning fra 2008 til 2011 og herefter stagnation eller fald frem til 2014. Generelt set er diplomniveauet dog steget. Akademiniveauet har oplevet et nogenlunde kontinuerligt fald i hele perioden, mens masterniveauet er steget en smule, særligt siden lavpunktet i 2008.

Et generelt kompetenceløft i befolkningen kan være med til at forklare, hvorfor efterspørgslen på kurser på både master- og diplomniveau er stigende. Men det forklarer ikke, hvorfor aktiviteten på akademiniveauet er faldet så meget – slet ikke i lyset af at analyser peger på, at det i høj grad er kompetencer på dette niveau, der vil blive efterspurgt på fremtidens arbejdsmarked¹⁴.

Nedenfor er de absolutte tal indekseret med basisåret 2005.

Figur 11
Udviklingen i deltagelsen på de tre videregående niveauer, indekseret med basisår 2005

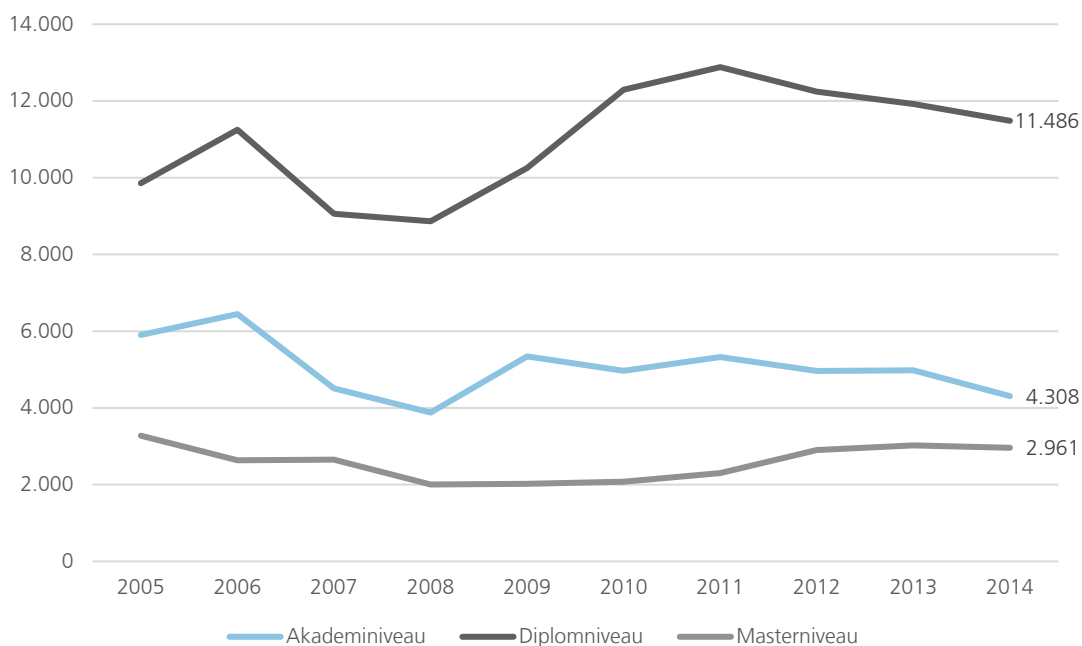
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Figuren viser, at kursusaktiviteten på masterniveau er steget med 11 % siden 2005, mens kursusaktiviteten på diplomniveauet er steget med 27 %. Kursusaktiviteten på akademiniveauet er faldet med 20 %.

Da kurserne har forskellig varighed, giver det et andet billede af aktiviteten, hvis man i stedet ser på aktiviteten målt i årselever, dvs. hvor aktiviteten er omregnet til heltidsstuderende. Denne måde at måle aktiviteten på fremgår af figuren nedenfor.

¹⁴ Danmarks Vækstråd (2016). Rapport om kvalificeret arbejdskraft og AE-rådet (2016). Danmark kommer til at mangle faglærte.

Figur 12
Udviklingen i aktiviteten på de tre videregående niveauer i 2005-14, målt i årselever

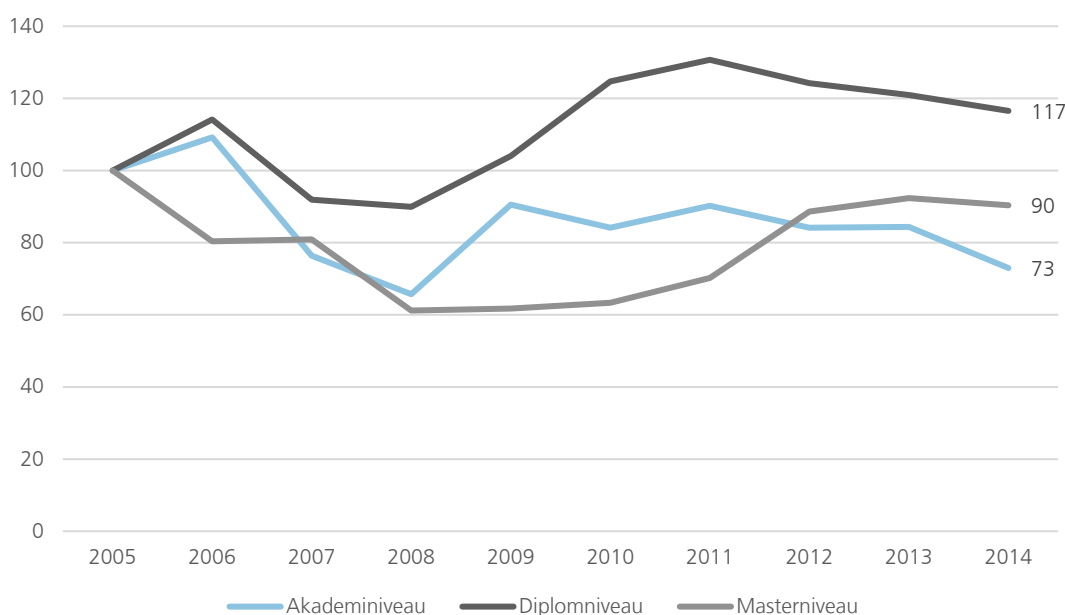

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som det ses af figuren, ændrer billedet af aktivitetsudviklingen på de tre niveauer sig ikke væsentligt, når vi bruger årselever frem for antal deltagere. Vi har fortsat på alle tre niveauer et fald fra 2005 til 2008, en stigning på akademiniiveauet fra 2008 til 2009 og herefter et fald, en stigning på diplomniveauet frem til 2011 og herefter et fald. På masterniveauet er aktiviteten målt i årselever dog mere stabil end aktiviteten målt i antal deltagere både i 2008-11 og i 2012-14.

I den følgende figur er tallene indekseret.

Figur 13
Udviklingen i aktiviteten på de tre videregående niveauer i 2005-14, målt i årselever, indekseret

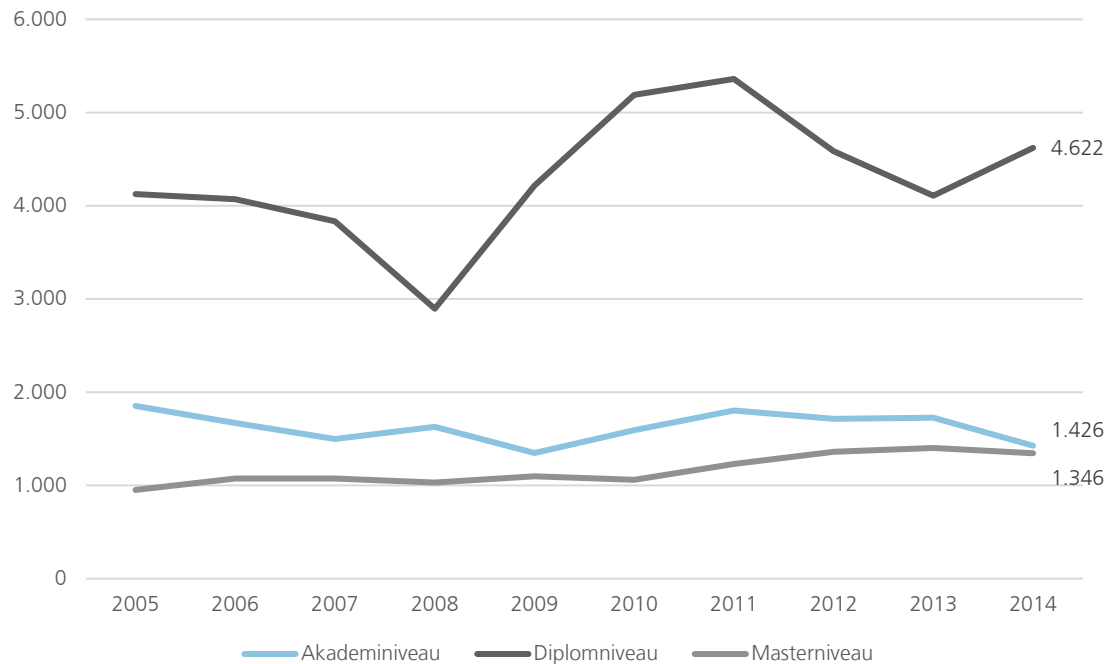
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Når tallene indekseres, ses det, at der har været en samlet vækst på diplomniveauet på 17 % i hele perioden, mens der har været fald på 10 % på masterniveauet og 27 % på akademiniveauet.

5.2 Flere tager master- og diplomuddannelser, men færre tager akademiuddannelser

Ligesom kursusdeltagelsen er størst på diplomniveauet, er det også på det niveau, at der gennemføres flest uddannelser. Men hvor der frem til 2005 blev gennemført over dobbelt så mange uddannelser på akademiniveauet som på masterniveauet, er denne forskel næsten udjævnet i 2014.

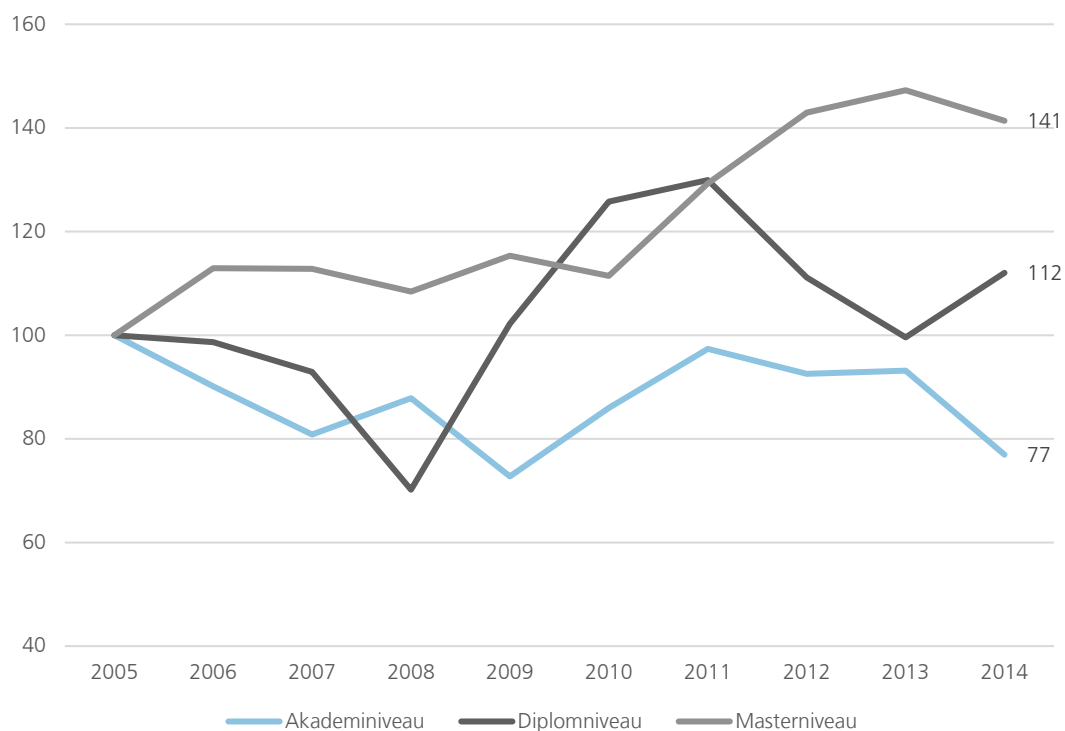
Figur 14
Udviklingen i gennemførte uddannelser på videregående VEU, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Denne udvikling illustreres tydeligt i nedenstående figur, hvor tallene er indekseret.

Figur 15
Udviklingen i gennemførte uddannelser på videregående VEU, indeks, 2005-14

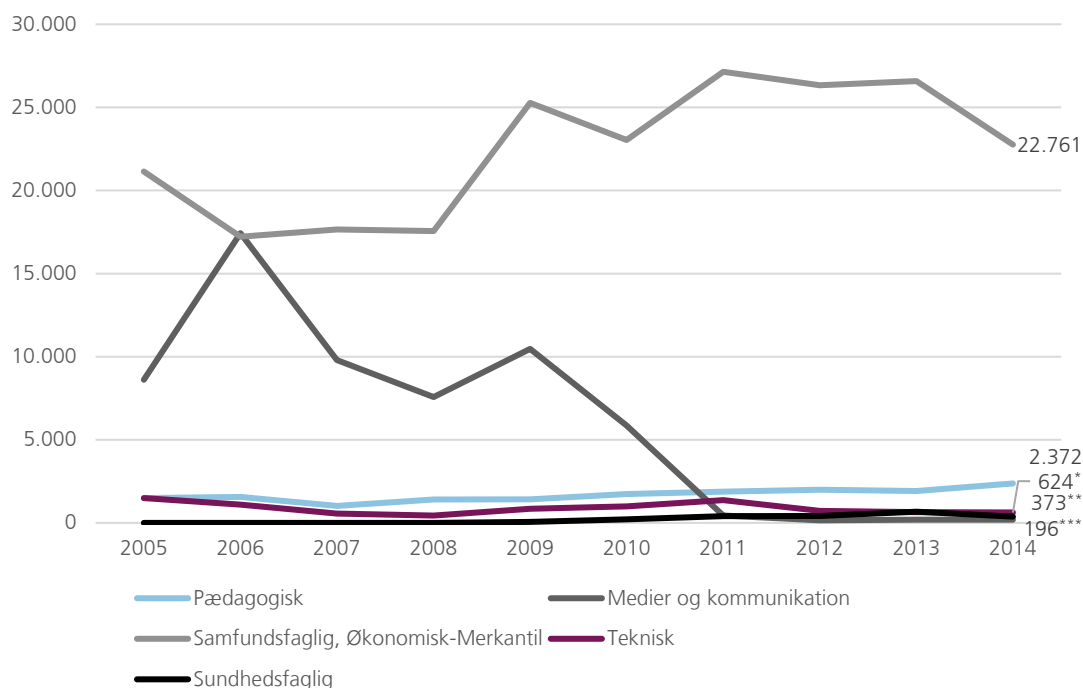
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Det fremgår af figuren, at antallet af gennemførte uddannelser på masterniveau er steget med 41 % i hele perioden, herunder særligt i perioden 2010-13, hvor andelen stiger med næsten 40 procentpoint. Antallet af gennemførte uddannelser på akademineiveau falder til gengæld i hele perioden med 23 %, herunder særligt fra 2013 til 2014, hvor antallet af gennemførte uddannelser falder med ca. 16 procentpoint. Uddannelser på diplomniveau stiger gennemsnitligt over hele perioden med 12 %, dog særligt fra 2008 til 2011. En medvirkende forklaring på dette kan være satsningen på diplomuddannelser i ledelse i disse år. Fra 2011 og fremefter ses der dog et kraftigt fald i på ca. 30 procentpoint fra 2011 til 2013.

5.3 VEU på akademineiveauet

20 % af deltagerne på videregående VEU deltog i 2014 i kurser på akademineiveauet. Som vi så ovenfor, har der fra 2005 til 2014 været et fald i aktiviteten på akademineiveauet på 20 %. Nedenfor ser vi nærmere på, hvordan dette fald fordeler sig på fagområder.

Figur 16
Deltagere på VEU på akademiveau, opdelt på fagområder, 2005-14

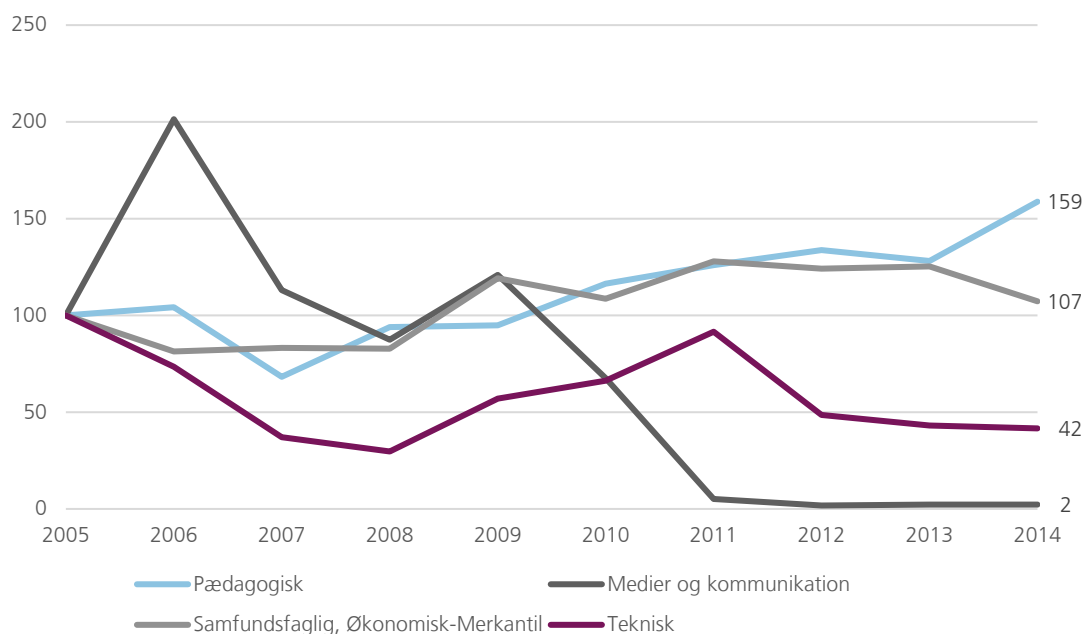
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* Teknisk, ** sundhedsfaglig, *** pædagogisk.

Som figuren viser, er det økonomisk-merkantile, samfunds-faglige område langt det største fag-område på akademiveauet. Det medie- og kommunikationsfaglige område har i perioden væ- ret udsat for et markant fald i aktiviteten, især fra 2006 til 2008 og fra 2009 til 2011. Aktivite- ten på de pædagogiske, sundhedsfaglige samt tekniske fagområder er på et meget lavt niveau.

Den følgende figur viser de samme tal indekseret med basisåret 2005.

Figur 17
Deltagere på VEU på akademiveau, opdelt på fagområder, indeks, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, ligger aktiviteten på det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område efter faldet i 2013 i 2014 på 7 % over niveauet i 2005. Det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område oplevede en stor aktivitetsstigning fra 2008 til 2011, hvor aktiviteten steg fra 17.556 til 27.139, svarende til en stigning på næsten 40 procentpoint. Den store stigning på det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område i denne periode kan forklares med konjunkturelle forhold og politiske initiativer. Dette område omfatter et stort antal akademiuddannelser inden for økonomi og ledelse, herunder akademiuddannelsen i ledelse. Der har været stor efterspørgsel efter akademiuddannelsen i ledelse i årene efter 2007, hvor der blev afsat treparts-midler til, at offentlige ledere kunne tage en lederuddannelse på akademiveau. Hertil kommer, at der i perioden efter finanskrisen i 2008 har været lavkonjunktur, hvilket har øget efterspørgslen på efter- og videreuddannelse på akademiområdet såvel som på andre uddannelsesniveauer.

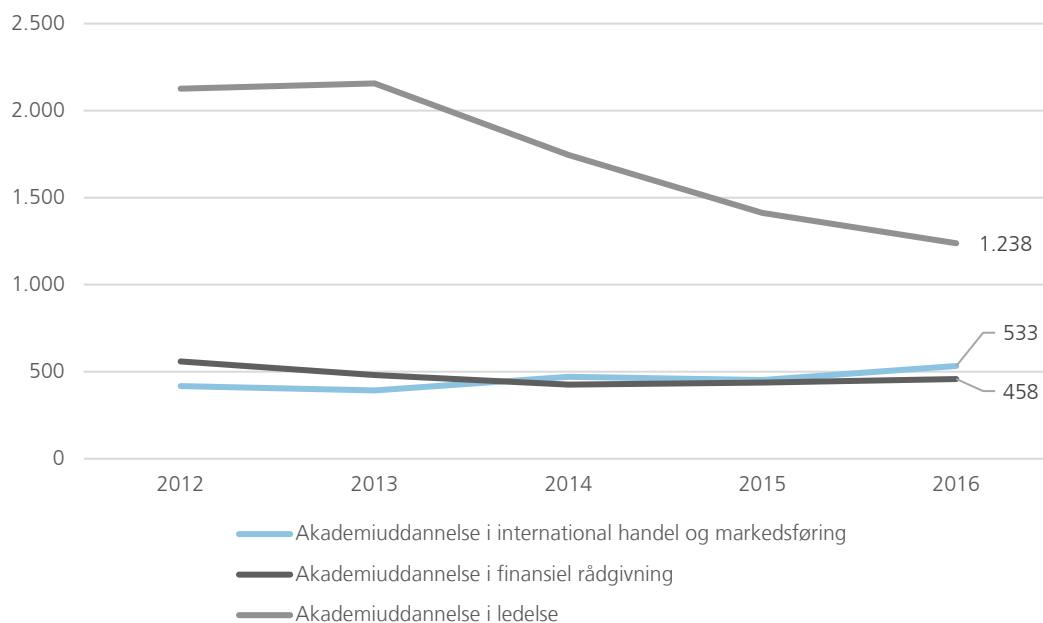
Det pædagogiske fagområde har haft en samlet stigning på 59 %, mens det tekniske fagområde overordnet set har haft et samlet fald på 58 % med et toppunkt i 2011. Faldet i aktiviteten på det tekniske område kan muligvis forklares med, at det tekniske område er et af de områder, hvor der i virksomhederne er specialiserede kompetencebehov, og at virksomhederne foretrækker mere skræddersyede løsninger i forbindelse med deres kompetencebehov, fx finansieret i form af IDV eller købt hos private udbydere. Der er ikke beregnet indekstal for det sundhedsfaglige område, fordi aktiviteten var 0 i 2005.

Det medie- og kommunikationsfaglige område har i perioden været udsat for et markant fald i aktiviteten, især fra 2006 til 2008 og fra 2009 til 2011, hvor det faldt fra næsten 10.500 til under 500. Det store fald på det medie- og kommunikationsfaglige område er forårsaget af et stort fald i aktiviteten i kategorien "Medier og kommunikation i øvrigt", der dækker over en række uddannelser, herunder IT-administratoruddannelsen, som har stået for den overvejende del af aktiviteten i denne kategori. Dette markante fald i aktiviteten kan hænge sammen med ændringer i taxameterfinansieringen. Ligesom det kan spille ind, at medie- og IT-området er et område, hvor virksomheder oplever presserende kompetencebehov og efterspørger specialiserede og skræddersyede løsninger på deres kompetencebehov, som kan være finansieret i form af IDV eller købt hos private udbydere.

De nyeste tal for akademiuddannelserne, som ikke fremgår af Danmarks Statistiks registre, viser en mindre aktivitetsnedgang fra 2014 til 2016 på 189 årselever¹⁵. Dette skyldes særligt et markant fald i akademiuddannelsen i ledelse, som udgør langt størstedelen af aktiviteten. Omvendt ses der en stigning fra 2015 til 2016, så der i 2016 er 3.985 årselever på akademiuddannelserne. Denne udvikling kan delvist tilskrives akademiuddannelsen i international handel og markedsføring, som fra 2015 til 2016 oplevede en tilgang på 81 årselever. Udviklingen i de tre største uddannelser, som udgør 56 % af den samlede aktivitet på akademiuddannelserne, fremgår af nedenstående figur.

¹⁵ Tallene bygger på: Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (2017). Årsberetning 2016 – bilagsdel. Indeholdt i tallene er kun taxameterfinansierede uddannelser med deltagerbetaling, og dermed er deltagere henvist fra fx jobcentrene ikke med. Yderligere er heller ikke kurser, der udbydes under åben uddannelse, indeholdt i opgørelsen.

Figur 18
Udviklingen i årselever for de tre største akademiuddannelser, 2012-16

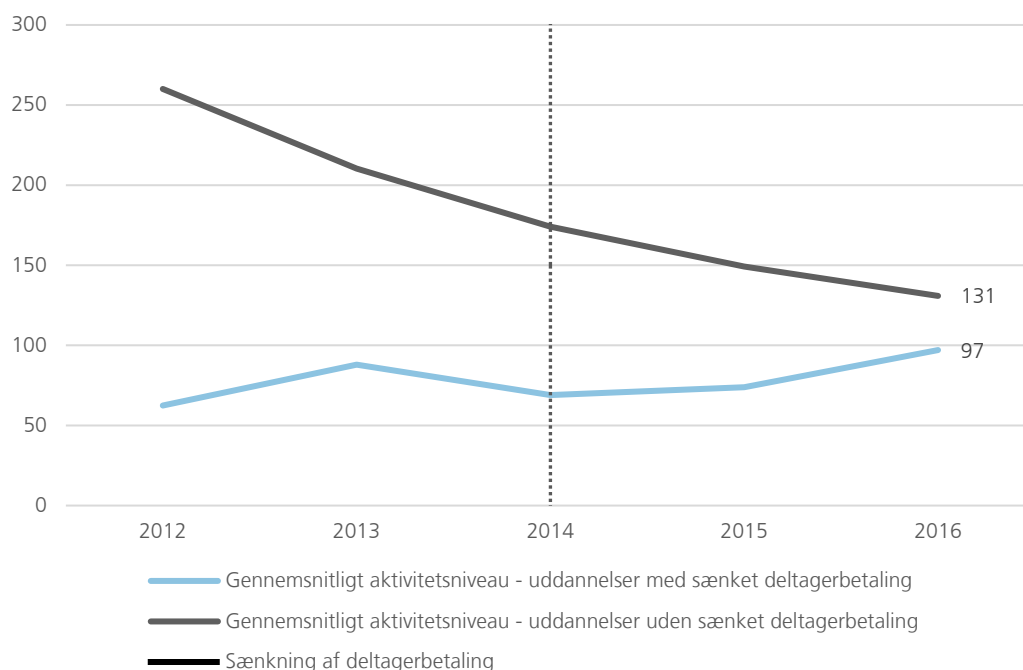
Kilde: Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (2017). Årsberetning 2016 – bilagsdel.

Som følge af VEU-milliardens ambition om bl.a. at løfte faglærte til akademisk niveau er seks akademiuddannelser blevet omfattet af mindre deltagerbetaling.¹⁶ Det kan derfor være relevant at undersøge, hvorvidt aktiviteten er steget på disse uddannelser som følge af et styrket økonomisk incitament.

For akademiuddannelserne i energiteknologi, innovation, produkt og produktion samt informationsteknologi ses en markant stigning fra 2014 til 2016 på hhv. 49, 99 og 70 årselever. På tværs af de seks uddannelser er der i gennemsnit kommet 28 årselever fra 2014 til 2016. Det ser med andre ord ud til, at økonomiske tilskyndelser kan stimulere aktiviteten på videregående VEU. Denne pointe understøttes af nedenstående figur, hvor aktivitetsudviklingen for de seks uddannelser med mindre deltagerbetaling sammenholdes med udviklingen for de resterende akademiuddannelser.

¹⁶ De seks uddannelser omfatter akademiuddannelserne i energiteknologi, innovation, produkt og produktion, laboratorie- og bioteknologi, informationsteknologi, hygiejne og rengøring samt international transport og logistik.

Figur 19
Gennemsnitligt antal årselever for akademiuddannelser med hhv. mindsket og uændret deltagerbetaling, 2012-16

Kilde: Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (2017). Årsberetning 2016 – bilagsdel.

Note: Den vertikale linje angiver tidspunktet for vedtagelsen af VEU-milliarden.

Inden VEU-milliarden i 2014 var der et fald i aktiviteten blandt akademiuddannelserne med uændret deltagerbetaling, mens uddannelserne med mindsket deltagerbetaling oplevede først en stigning og derefter et fald fra 2013 til 2014. Efter 2014 er det dog interessant at se, hvordan kurven knækker i en positiv retning for uddannelserne med mindsket deltagerbetaling, alt imens uddannelserne med uændret deltagerbetaling fortsat oplever en faldende tendens.

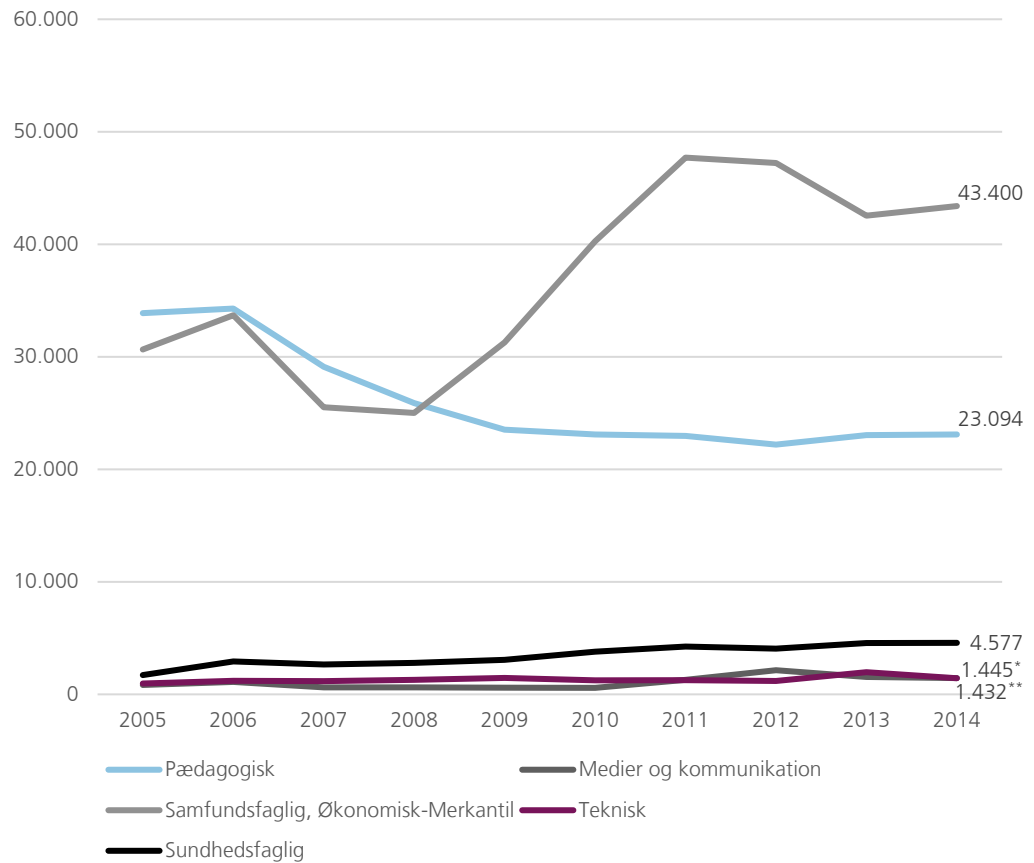
Det betyder, at uddannelserne *med mindsket* deltagerbetaling steg med 41 % fra 2014 til 2016, mens uddannelserne *uden mindsket* deltagerbetaling faldt med 25 %. Samlet set peger dette på, at politisk incitamentsstyring virker i forhold til at stimulere aktiviteten på offentlig videregående VEU.

Ud over at sænke deltagerbetalingen på allerede eksisterende uddannelser blev der også som følge af VEU-milliarden oprettet nye uddannelser, særligt inden for det tekniske område. For de tre nye uddannelser inden for automation og drift, elinstallation samt VVS-installation er det dog svært allerede nu at vurdere, hvordan det vil påvirke aktiviteten. For de tre uddannelser var aktiviteten i 2016 relativt lav med samlet 23,3 årselever. En forklaring på dette kan være, at der typisk går noget tid, før omgivelserne opdager nye uddannelser.

5.4 VEU på diplomniveauet

67 % af deltagerne på videregående VEU deltog i 2014 i kurser på diplomniveauet. Som vi så ovenfor, har der fra 2005 til 2014 været en stigning i aktiviteten på diplomniveauet på 27 %. Nedenfor ser vi nærmere på, hvordan dette fald fordeler sig på fagområder.

Figur 20
Deltagere på VEU på diplomniveau opdelt på fagområder, 2005-14

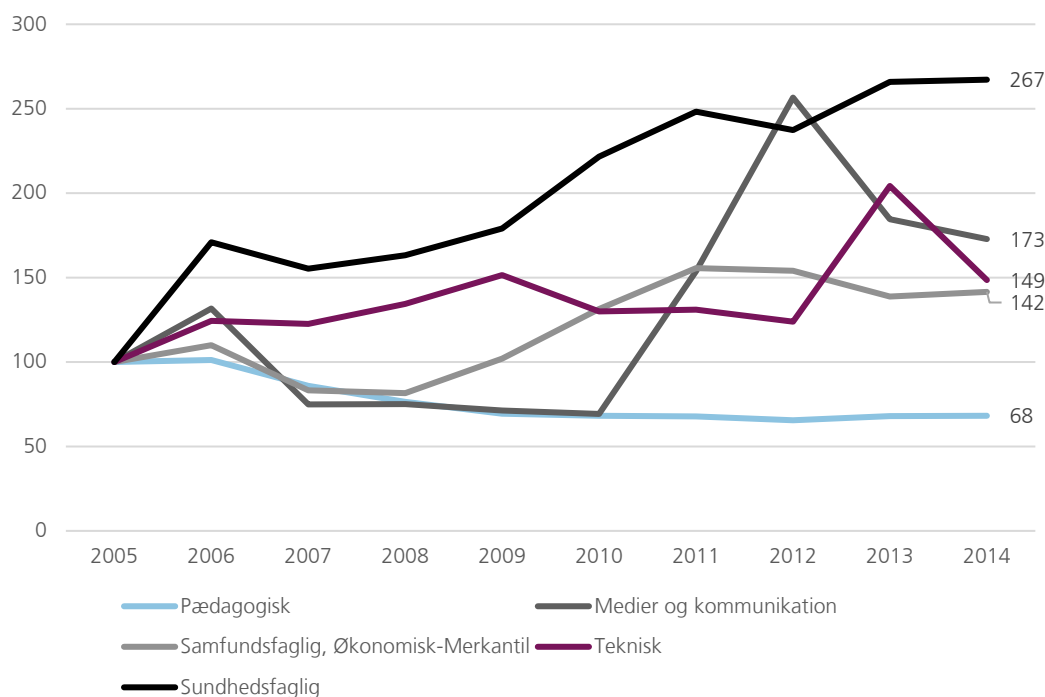
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* Medier og kommunikation, ** teknisk.

Figuren viser, at det økonomisk-merkantile, samfunds-faglige fagområde har været det største, og det pædagogiske fagområde det andet største, siden 2009, mens de øvrige områder er væsentligt mindre.

Den følgende figur viser de samme tal indekseret med basisåret 2005.

Figur 21
Deltagere på VEU på diplomniveau på opdelt på områder, indeks, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Figuren viser store udsving og en generel stigning på de forskellige fagområder i perioden 2005-14. Det sundhedsfaglige område frem til 2014, medie og kommunikation frem til 2012 og det tekniske område frem til 2013 oplevede relativt store aktivitetsfremgange, hvorefter aktiviteten er faldet markant inden for medie og kommunikation og det tekniske område.

Det sundhedsfaglige område har oplevet en stor stigning i perioden 2005-14, og særligt i perioden efter finanskrisen, hvilket kan tilskrives den generelle tendens til øget efterspørgsel efter opkvalificering i perioder med lavkonjunktur. Sundhedsområdet er et af de områder på diplomniveauet i videregående VEU, som volumenmæssigt er lille, men som udgør en stor andel af den arbejdsstyrke, der er berettiget til videregående VEU på diplomniveauet. En stor del af efter- og videreuddannelsen på sundhedsområdet foregår uden for det offentlige VEU-system, idet en stor del af aktiviteten på dette område enten varetages internt, finansieres i form af IDV eller købes hos private udbydere.

Dette kan forklares med, at udbuddet af offentlig VEU kun delvist matcher behovet, hvor det fx for hospitalerne kan være mere hensigtsmæssigt at have interne specialiserede uddannelsesprogrammer. Det gælder fx, når hospitalerne ønsker at opkvalificere medarbejdere på en hel afdeling eller på flere afdelinger, hvor der kan være stor variation i uddannelsesniveaet hos medarbejderne og stærkt specialiserede behov.

Medie og kommunikation lå i 2014 73 % over niveauet i 2005, mens stigningen for det tekniske og økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område lå på hhv. 49 % og 42 %. Det pædagogiske område er det eneste fagområde, der i 2014 lå under niveauet i 2005.

Det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område dækker over uddannelser som diplomuddannelser i ledelse og erhvervsøkonomiske uddannelser som HD 1 og HD 2. Aktiviteten på det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område steg kraftigt i perioden 2008-11, hvor antallet af kursister steg fra 25.011 til 47.705. Herefter er aktivitetsudviklingen stagneret med en tendens til et lille fald. Den store stigning på det økonomisk-merkantile, samfundsfaglige område kan først og fremmest tilskrives den store offentlige satsning på diplomuddannelse i ledelse. I 2007 blev det i forbindelse med en trepartsaftale besluttet at give alle offentlige institutionsledere ret til at tage en lederuddannelse på diplomniveau. I perioden 2008-15 har der været afsat

omkring 800 mio. kroner til denne uddannelsessatsning, som bevirkede, at omkring 12.000 offentlige ledere gennemførte en lederuddannelse på diplomniveau.

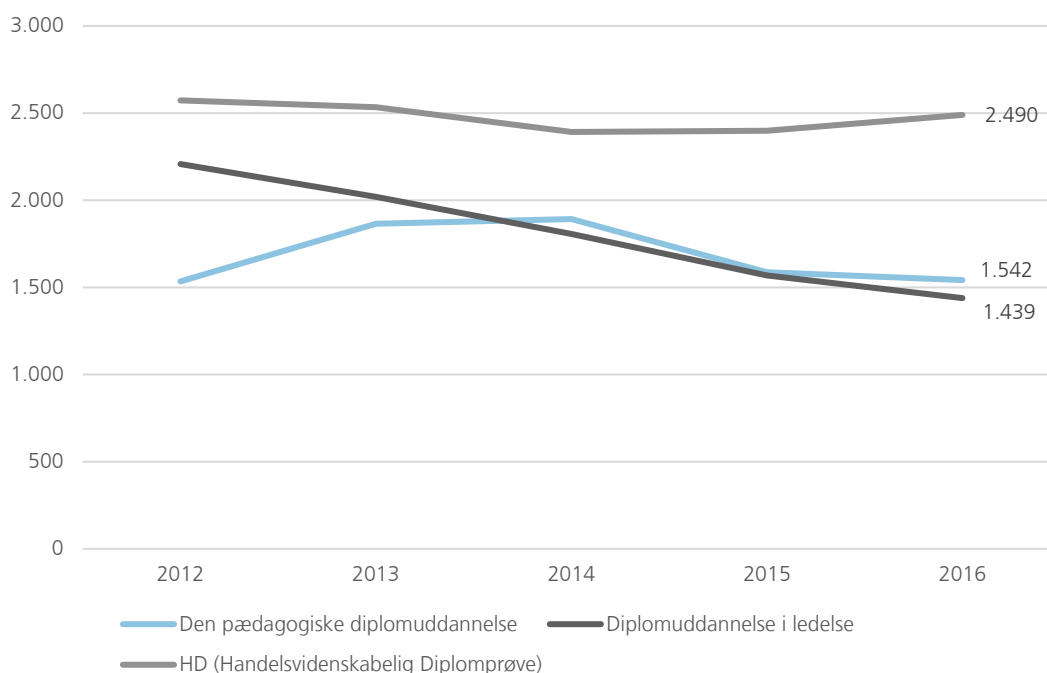
Det pædagogiske fagområde omfatter fx diplomuddannelser inden for pædagogik samt kurser udbudt som åben uddannelse inden for professionsbacheloruddannelser som folkeskolelærer, pædagog m.m.

De nyeste tal for diplomuddannelserne, som ikke fremgår hos Danmarks Statistik, viser, at aktivitetsnedgangen siden 2013 er bremset – selvom der fortsat er tale om et fald – med de seneste aktivitetstal for 2016. I 2013 var der samlet set 8.615 årselever mod 8.326 i 2014, 7.542 i 2015 og 7.442 i 2016.

Faldet og den efterfølgende stagnation skyldes primært, at to af de største uddannelser, diplomuddannelsen i ledelse og den pædagogiske diplomuddannelse, har fået bremset deres kraftige aktivitetsnedgang fra 2013 til 2015, og at der kun har været et mindre relativt fald fra 2015 til 2016. Som tidligere nævnt kan udviklingen for diplomuddannelsen i ledelse hænge sammen med den store satsning fra trepartsforhandlingerne i 2007. Faldet efter 2013 kan derfor til dels forklares med efterdønningerne, hvor virkningen af den store politiske indsats er aftaget.

En anden uddannelse med stor aktivitet, som har medvirket til den stagnerende aktivitetsudvikling, er HD (handelsvidenskabelig diplomprøve), som oplever en nogenlunde stabil udvikling med en stigning på omtrent 90 årselever fra 2015 til 2016. Udviklingen i de tre nævnte uddannelser, som udgør 75 % af den samlede aktivitet for diplomuddannelserne, fremgår af nedenstående figur.

Figur 22
Udviklingen i årselever for de tre største diplomuddannelser, 2012-16

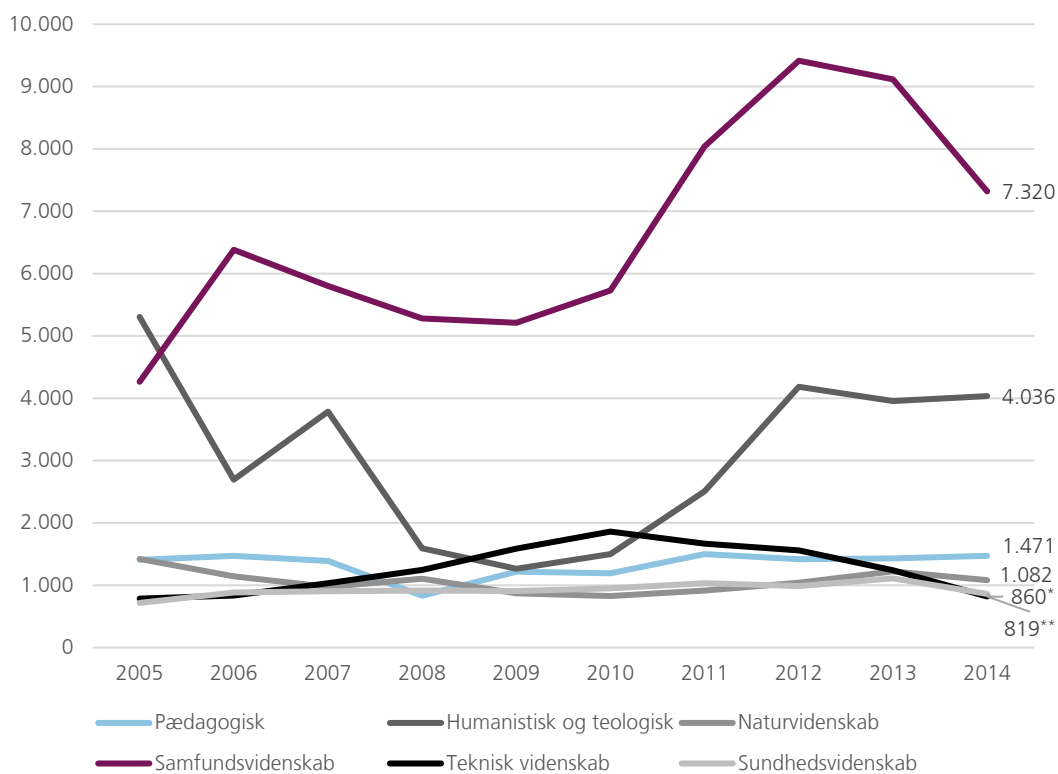

Kilde: Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (2017). Årsberetning 2016 – bilagsdel.

5.5 VEU på masterniveauet

12 % af deltagerne på videregående VEU deltog i 2014 i kurser på masterniveauet. Som vi så ovenfor, har der fra 2005 til 2014 været en stigning i aktiviteten på masterniveauet på 11 %. Nedenfor ser vi nærmere på, hvordan denne stigning fordeler sig på fagområder.

Figur 23
Deltagere på VEU på masterniveau, opdelt på fagområder, 2005-14

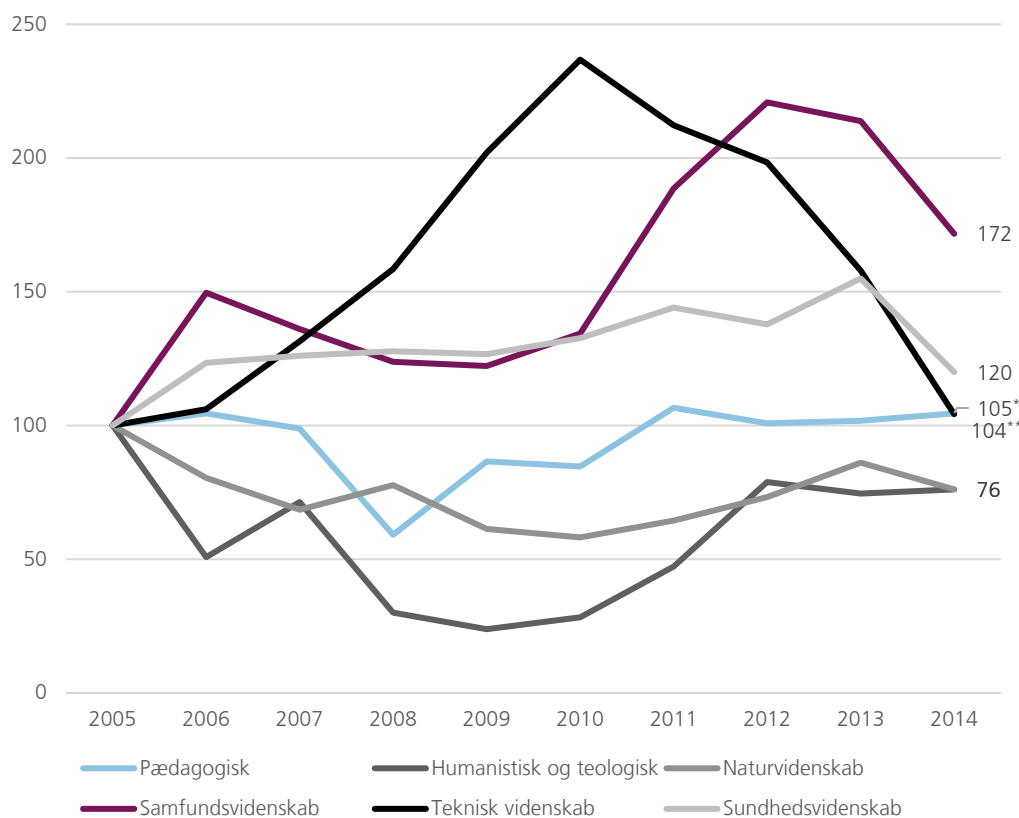
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* Sundhedsvidenskab, ** teknisk videnskab.

Figuren viser, at samfundsvidenskab står for den største aktivitet på masterniveauet efterfulgt af det humanistiske og teologiske fagområde. De andre fire fagområder har en væsentligt lavere aktivitet med mindre end 2.000 deltagere pr. fagområde.

Den følgende figur viser de samme tal indekseret med basisåret 2005.

Figur 24
Deltagere på VEU på masterniveau, opdelt på fagområder, indeks, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* Pædagogisk, ** teknisk videnskab.

Figuren viser, at der i perioden 2005-12 er sket en fordobling af aktiviteten på det samfundsvidenskabelige område, hvorefter der er sket et lille fald, således at stigningen i hele perioden 2005-14 er på 72 %. Det samfundsvidenskabelige område på masterniveauet omfatter et stort antal forskellige master- og kandidatuddannelser inden for forvaltning, administration og ledelse. Den store stigning på det samfundsvidenskabelige område kan, ligesom på akademi- og diplomområdet, hænge sammen med trepartsmidlerne fra 2007. I forbindelse med trepartsaftalen, hvor offentlige ledere fik ret til at tage en lederuddannelse på diplomniveau, blev der samtidig givet støtte i form af trepartsmidler til en masteruddannelse i offentlig ledelse, hvor offentlige ledere fik tilskud og halveret deltagerbetalingen i forbindelse med uddannelsen. Området omfatter dog også andre uddannelser og kurser på det erhvervsøkonomiske område, som har oplevet en stigning i årene efter finanskrisen, hvilket kan tilskrives den generelle tendens til efterspørgsel efter videreuddannelse i perioder med lavkonjunktur.

Det humanistiske og teologiske fagområde, der i det meste af perioden har været det andet største, dækker over master- og kandidatuddannelser i engelsk, tysk m.m., herunder pædagogikum inden for de respektive fagområder. I hele perioden har der dog været et fald på 24 %.

De tekniske uddannelser på masterniveau har haft en kraftig stigning fra 2006 til 2010, hvorefter faldet har været af samme størrelse, så niveauet i 2014 var nået ned på samme niveau som i 2005. Niveauet er dog generelt relativt lavt.

Det sundhedsvidenskabelige fagområde har i hele perioden haft en stigning i aktiviteten på 20 %, dog med et markant fald fra 2013 til 2014, mens det pædagogiske fagområde er steget med 5 % i hele perioden. Også disse fagområder ligger relativt lavt. Også naturvidenskab ligger relativt lavt. Her har der været et fald på 24 % i perioden.

Aktivitetsniveauet på de sundhedsvidenskabelige, naturvidenskabelige og tekniske uddannelser ligger relativt lavt sammenlignet med de humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser,

også når der tages højde for aktiviteten i det ordinære system. Dette kan måske forklares med, at virksomhederne, der arbejder inden for disse områder, har højt specialiserede kompetencebehov, som offentlig VEU ikke kan matche grundet manglende responsivitet og fleksibilitet i udbuddet. Som følge af dette kan virksomhederne forsøge at afdække deres kompetencebehov i form af IDV eller hos private udbydere.

6 Køn, alder og uddannelsesbaggrund

I dette kapitel undersøges profilen såvel som udviklingen i deltagerens demografiske profil med hensyn til køn, alder og uddannelsesbaggrund. Mønsteret med hensyn til køn er relativt stabilt igennem perioden. Dette behandles derfor kun kortfattet.

Til gengæld har der været tale om interessante udviklinger med hensyn til alder og uddannelsesbaggrund. Generelt set finder vi en tendens til, at yngre aldersgrupper i mindre grad bruger videregående VEU sammenlignet med de andre aldersgrupper, mens andelen af deltagere med en mellemlang videregående uddannelse er steget over tid. Kapitlet fokuserer derfor især på disse to variable.

6.1 Den kønsmæssige deltagerprofil på videregående VEU

Den kønsmæssige fordeling på tværs af de tre uddannelsesniveauer har kun ændret sig i mindre grad i perioden 2005-14. Ser man på gennemsnittet for videregående VEU under et for hele perioden, udgør kvinderne 59 % og mændene 41 % af deltagerne.

At kvinderne udgør størstedelen af deltagerne på videregående VEU, skyldes primært, at kvinderne særligt på diplomniveauet er i flertal. Kvindernes relativt store andel af deltagerne på diplomniveauet hænger sammen med, at kvinderne er i overtal inden for de store velfærdsprofessioner som sygeplejersker, pædagoger og folkeskolelærere, som er kernemålgruppen for diplomuddannelser m.m.

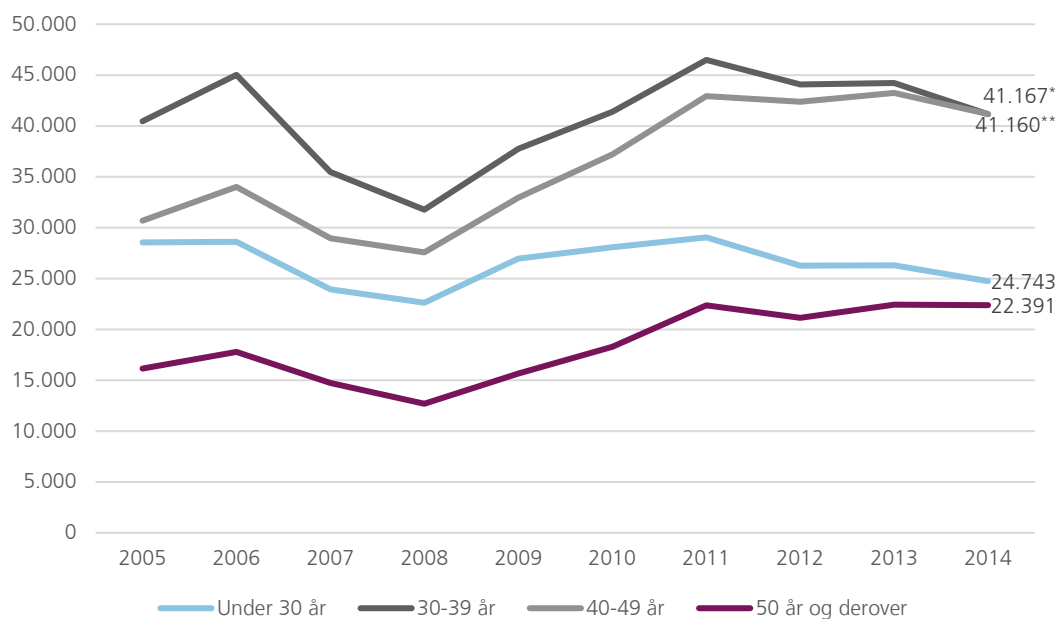
Den gennemsnitlige andel af kvinder på de tre niveauer er i perioden 2005-14:

- 51 % på *akademineiveauet*
- 64 % på *diplomniveauet*
- 52 % på *masterniveauet*.

6.2 Den aldersmæssige deltagerprofil på videregående VEU

Når der ses på den aldersmæssige fordeling for deltagerne på videregående VEU, er den overordnede konklusion, at andelen af deltagere på 40 år og derover er vokset siden 2005.

Figur 25
Deltagere på videregående VEU opdelt i alderskategorier, 2005-14

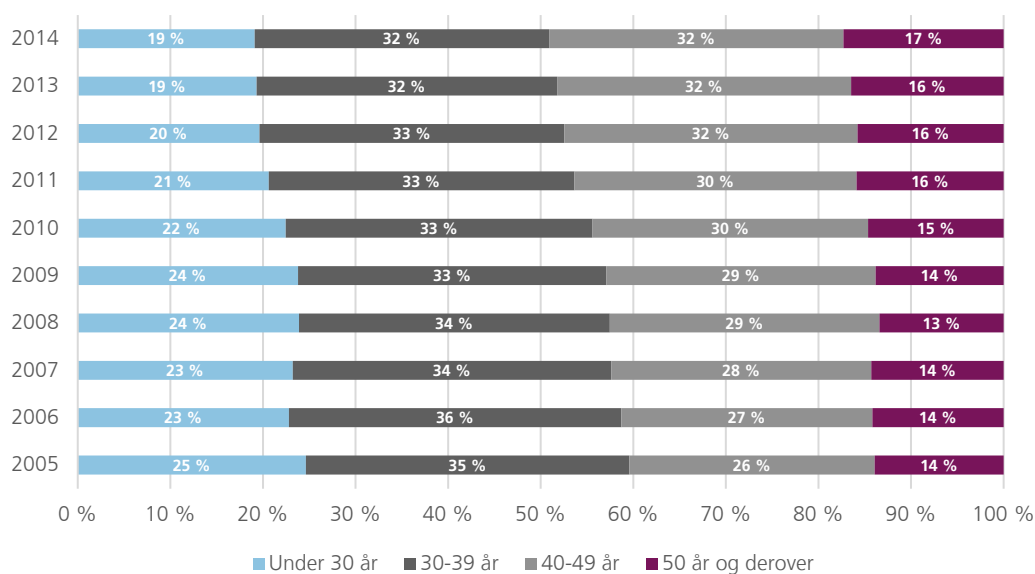
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* 40-49 år, ** 30-39 år.

Ovenstående figur illustrerer udviklingen for deltagere på videregående VEU opdelt i fire alderskategorier. For deltagere på 50 år og derover samt de 40-49-årige er der overordnet set sket en stigning i aktiviteten i hele perioden. For de 30-39-årige er der ligeledes sket en stigning, om end den er forsvindende lille, mens aktiviteten med hensyn til den yngste aldersgruppe har oplevet et markant fald.

For at vise, hvordan deltagerprofilen overordnet set har ændret sig, illustreres neden for den relative fordeling mellem alderskategorierne.

Figur 26
Relativ fordeling af deltagere på videregående VEU, opdelt på alderskategorier, 2005-14

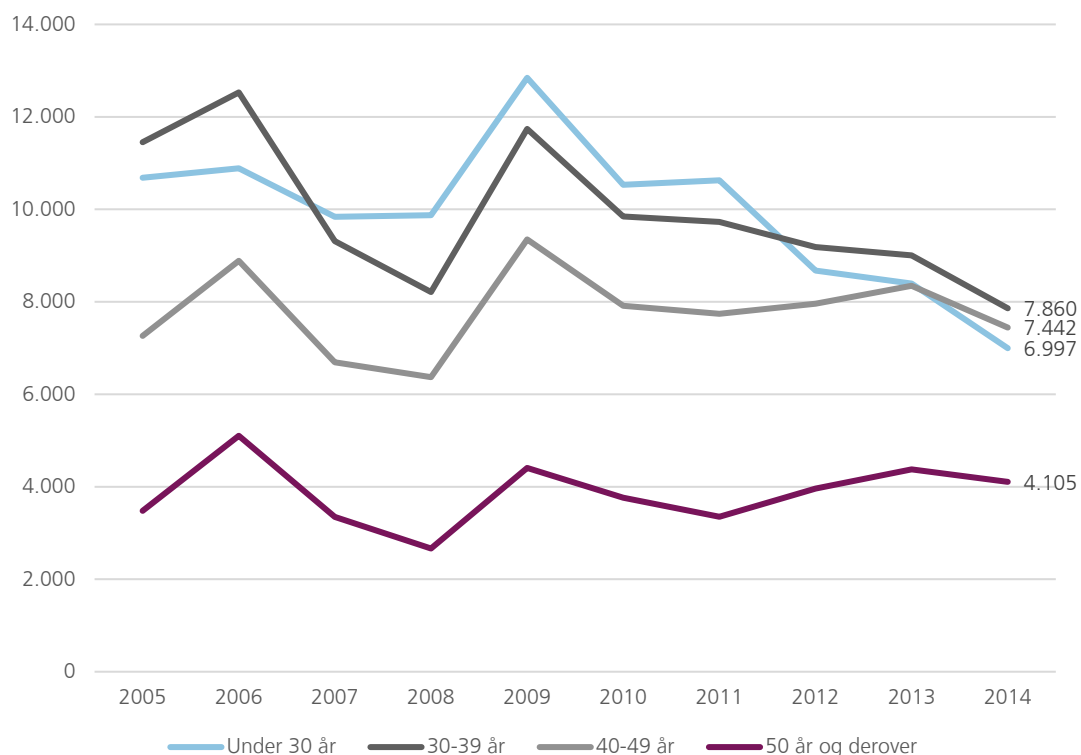

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

I 2005 udgjorde deltagerne under 40 år 60 % af den samlede aktivitet på videregående VEU. I 2014 var denne andel reduceret til 51 %. Det er især andelen af 40-49-årige, der er steget med 6 procentpoint i den tiårige periode. Ligeledes er andelen af deltagere over 50 år steget med 3 procentpoint.

Forklaringerne på denne udvikling kan være mange, men det kan hænge sammen med deltagerens forsørgelsesgrundlag, hvor der har været nedskæringer i SVU'en siden 2011, hvilket særligt har ramt de yngre. En anden mulig forklaring kan være, at virksomhederne i højere grad har prioriteret videreuddannelse for ældre medarbejdere. Men dette har vi ikke dokumentation for.

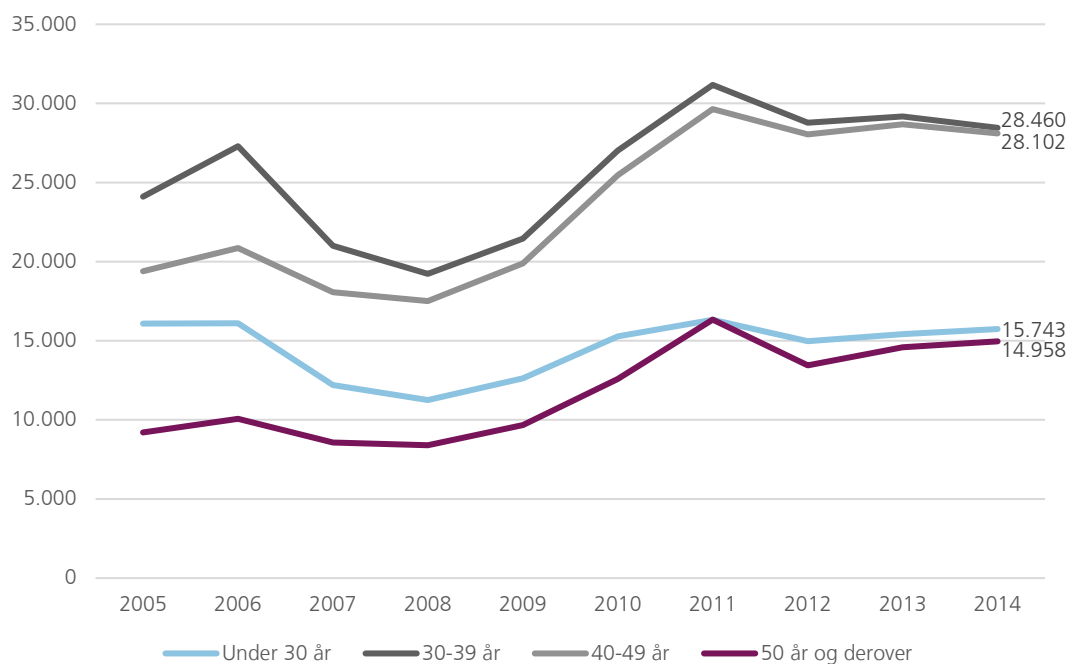
Figur 27
Deltagere på akademiveau, opdelt på alder, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

På akademiveauet ses samme overordnede tendens, at de to yngre grupper har oplevet et absolut fald i aktiviteten, mens aktiviteten i de to ældre grupper omvendt er steget. Relativt set betyder det også, at de to ældste grupper udgør en større andel af den samlede aktivitet. I 2005 udgjorde de 33 % af den samlede aktivitet, mens dette tal i 2014 var steget til 44 %.

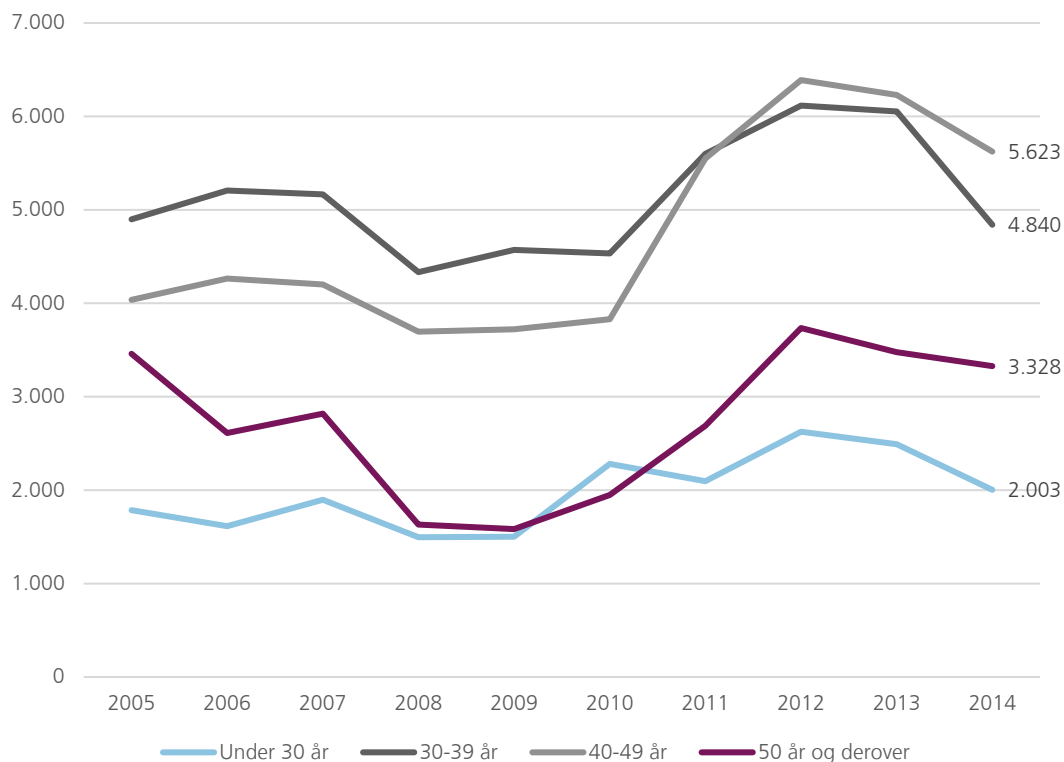
Figur 28
Deltagere på diplomniveau, opdelt på alder, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

På diplomniveau er det kun deltagergruppen under 30 år, der har oplevet et absolut fald i aktiviteten i hele perioden. Relativt set har de to yngre grupper dog oplevet et fald fra i 2005 at udgøre 58 % af den samlede aktivitet til i 2014 at udgøre 51 %.

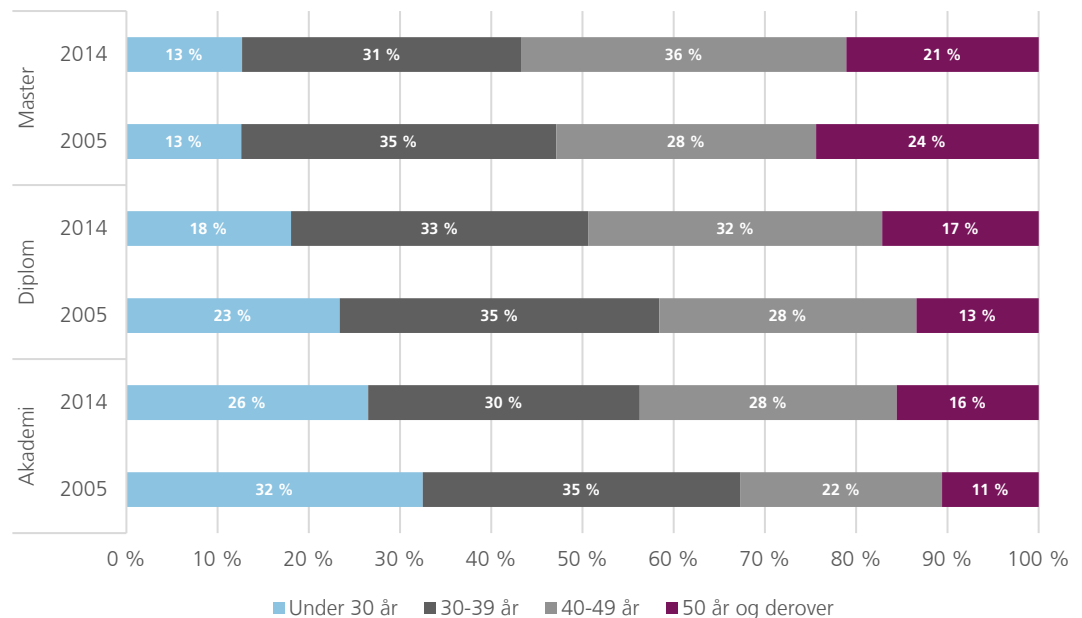
Figur 29
Deltagere på masterniveau, opdelt på alder, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

På masterniveau er aktiviteten for gruppen på 50 år og derover faldet en smule siden 2005, mens de resterende grupper er steget. Siden 2012 er aktiviteten for alle aldersgrupper dog faldet. Relativt set betyder det, at aktiviteten blandt de 40-49-årige udgør en 8 procentpoint større andel end i 2005, mens de 30-39-årige og gruppen på 50 år og derover er faldet hhv. 4 og 3 procentpoint. Andelen af deltagere under 30 år er uændret i perioden 2005-14.

Figur 30
Relativ fordeling af deltagere på akademi-, diplom- og masterniveau, opdelt på alderskategorier, 2005-14

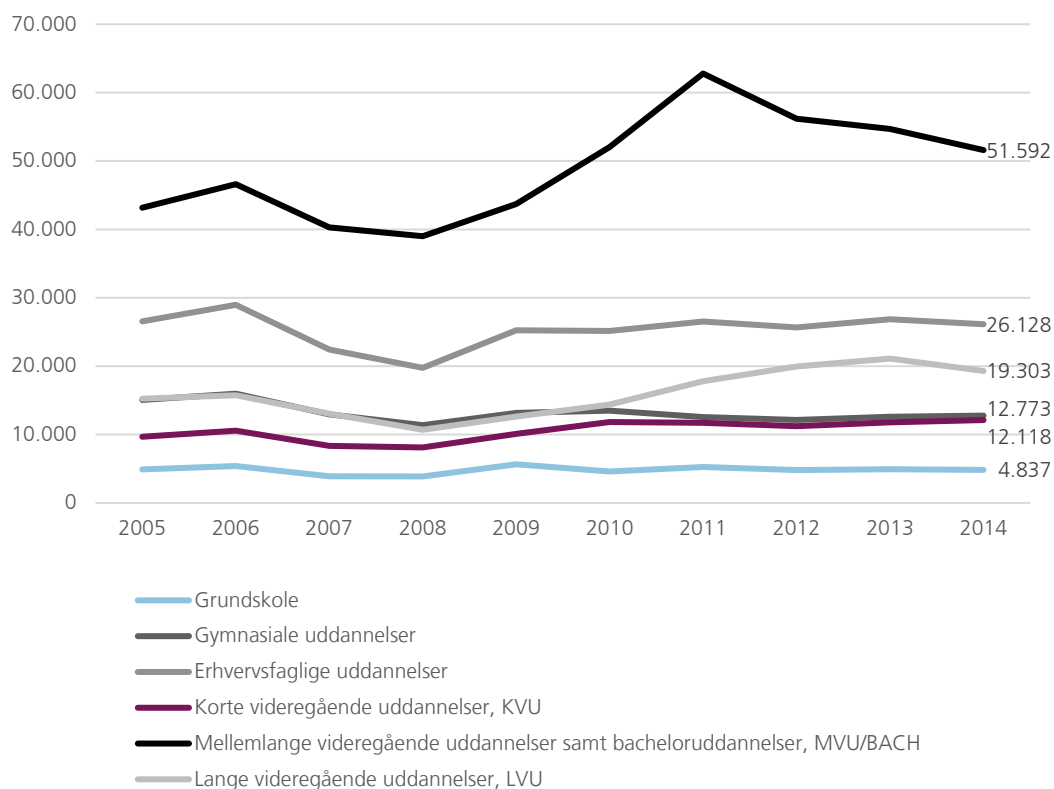
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

6.3 Den uddannelsesmæssige deltagerprofil på videregående VEU

I dette afsnit gennemgås aktivitetsudviklingen med hensyn til deltagernes uddannelsesmæssige baggrund¹⁷. Der er særligt fokus på at identificere tendenser i forhold til, hvorvidt deltagere med kortere uddannelse fra det ordinære system opkvalificerer sig i det videregående VEU-system. Desuden er der fokus på, hvorvidt deltagerprofilen har ændret sig over tid, dels med hensyn til videregående VEU under et, dels for hvert af de tre niveauer hver for sig.

¹⁷ For overskuelighedens skyld er mellemlange videregående uddannelser og bacheloruddannelser slået sammen til én kategori. Yderligere er ph.d. som uddannelsesbaggrund udeladt, da denne gruppe fylder relativt lidt.

Figur 31
Deltagere på videregående VEU, opdelt på uddannelsesbaggrund, 2005-14

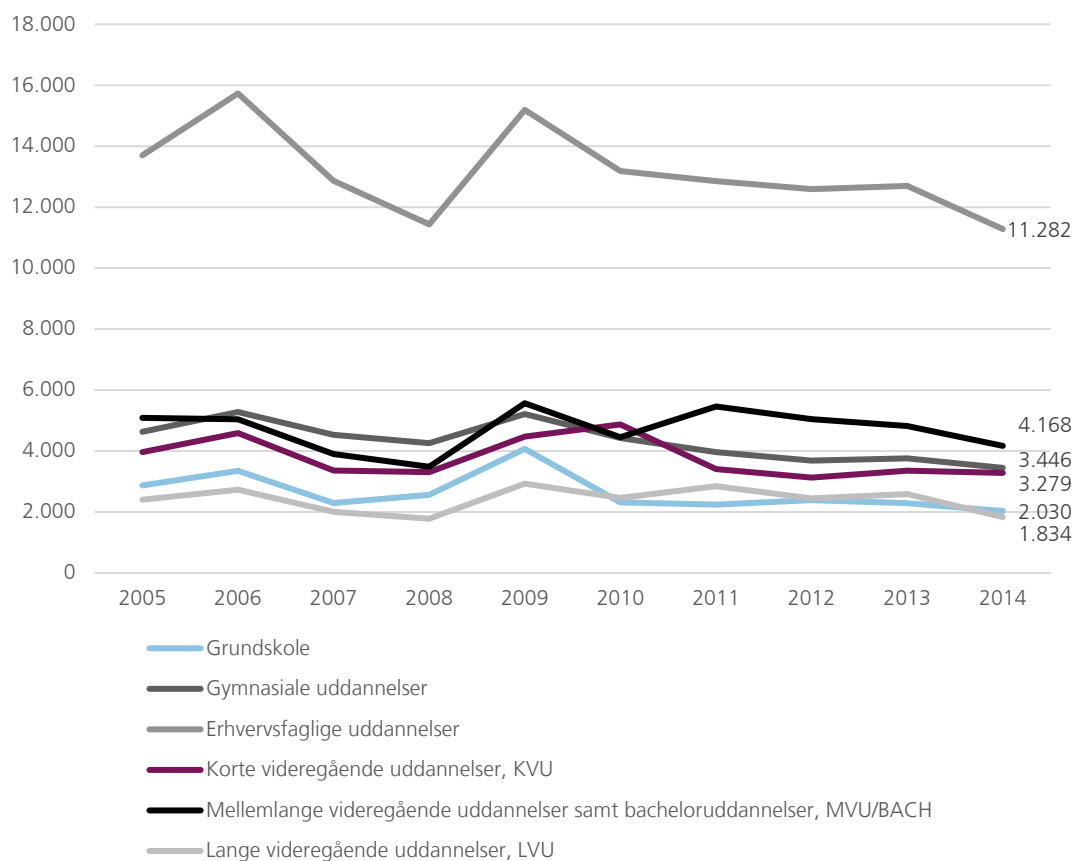
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, udgør deltagerne med en mellemlang videregående uddannelse som højeste uddannelse klart den største gruppe af deltagerne på videregående VEU. Denne gruppe udgjorde 40 % i 2014. Dernæst følger deltagerne med en erhvervsfaglig uddannelse, der udgør 21 %, og deltagerne med en lang videregående uddannelse, som udgør 15 % af den samlede aktivitet.

Aktiviteten blandt deltagerne med en MVU-baggrund er også den, der svinger mest, med et lavpunkt i 2008 med ca. 39.000 deltagerne og til 63.000 i 2011, hvorefter aktiviteten faldt til omkring 52.000 deltagerne i 2014. Aktiviteten for deltagerne med en lang videregående uddannelse steg fra et lavpunkt i 2008 og frem til 2013, hvor den toppede med omkring 21.000 deltagerne.

Gruppen af deltagerne med en KVVU-baggrund er især steget fra 2008 til 2010, men har ellers ligget på samme niveau. Endelig har gruppen af deltagerne med en erhvervsfaglig baggrund været stagnerende i perioden 2009-14, hvilket skal ses i sammenhæng med udviklingen på akademi-niveauet, som vi vender tilbage til nedenfor.

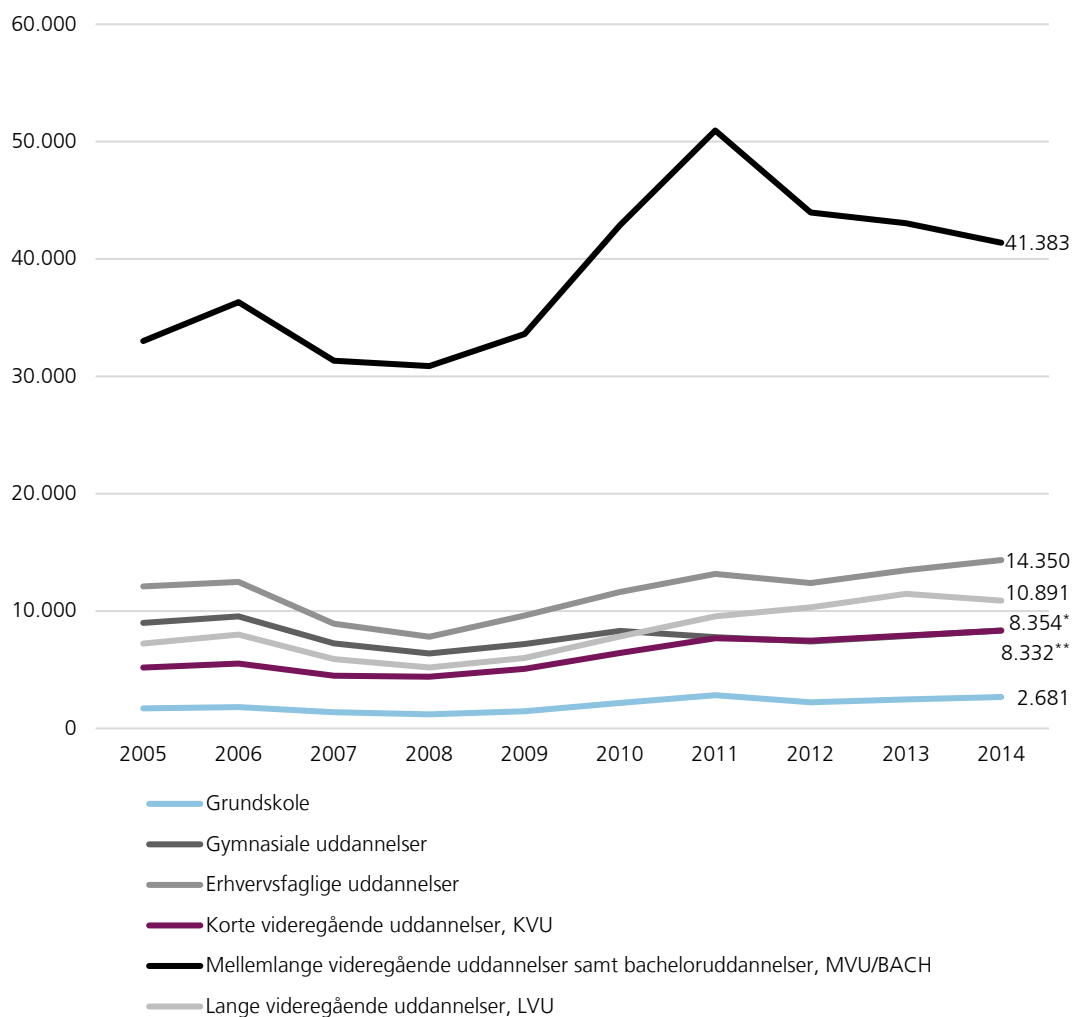
Figur 32
Deltagere på akademiveau, opdelt på uddannelsesbaggrund, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, er deltagere med en erhvervsfaglig baggrund klart den største gruppe på akademiveauet. Dette hænger sammen med, at akademiuddannelserne ofte netop bygger oven på erhvervsuddannelserne. Det er dog værd at bemærke, at der har været en markant nedgang for denne gruppe fra ca. 15.000 deltagere i 2009 til ca. 11.000 i 2014. Der har dog samtidig været en tendens til et tilsvarende fald blandt de øvrige uddannelsesgrupper, således at uddannelsesprofilen på dette niveau har været relativt stabil.

Figur 33
Deltagere på diplomniveau, opdelt på uddannelsesbaggrund, 2005-14

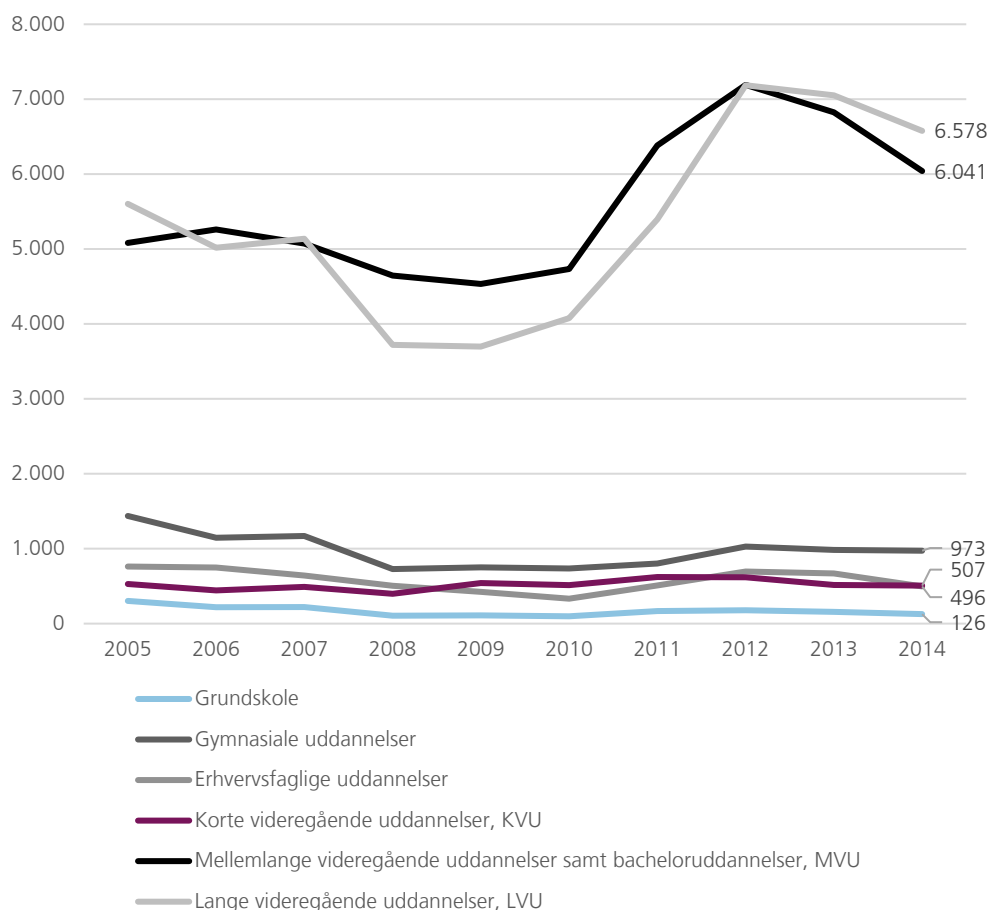
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

* Korte videregående uddannelser, ** gymnasiale uddannelser.

Som figuren viser, er deltagere med en mellemlang videregående uddannelse klart den største gruppe på diplomniveauet. Det hænger sammen med, at diplomuddannelserne i høj grad henvender sig til denne målgruppe, fx pædagogiske diplomuddannelser, der henvender sig til personer med en læreruddannelse. Særligt i perioden 2008-11 var der en kraftig stigning på ca. 20.000 deltagere fra denne gruppe. Denne stigning afløstes dog af et markant fald på ca. 10.000 deltagere i perioden 2011-14.

Også for de andre grupper har der været en stigning, når man ser på hele perioden under et. Særligt har der været en stor stigning i gruppen af deltagere med en erhvervsfaglig baggrund fra 2008 til 2014, hvor der næsten har været en fordobling i antallet af deltagere. Men også for deltagere med kort eller lang videregående uddannelse har der været en stor stigning fra 2008 til 2014. Det betyder, at deltagerprofilen på diplomniveauet har ændret sig siden 2011, hvor gruppen med en mellemlang videregående uddannelse er blevet mindre til fordel for deltagere med anden uddannelsesbaggrund.

Figur 34
Deltagere på masterniveau, opdelt på uddannelsesbaggrund, 2005-14

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (VEU10).

Som figuren viser, har deltagere på masterniveauet i overvejende grad enten en mellemlang eller en lang videregående uddannelse, som også er de to uddannelsesniveauer, der umiddelbart giver adgang til uddannelser på masterniveau. Det er påfaldende, at disse to grupper i høj grad følger hinanden. Aktiviteten for gruppen af deltagere med en lang videregående uddannelse har dog svinget mere. For begge gruppers vedkommende toppede aktiviteten i 2012, hvorefter den er faldet – dog mest for dem med mellemlange videregående uddannelser.

Figuren viser desuden, at en mindre del af deltagerne i uddannelser på masterniveau ikke har uddannelser, der umiddelbart giver adgang til masteruddannelser. I disse tilfælde må man formode, at der har været tale om dispensationer i forhold til adgangskravene.

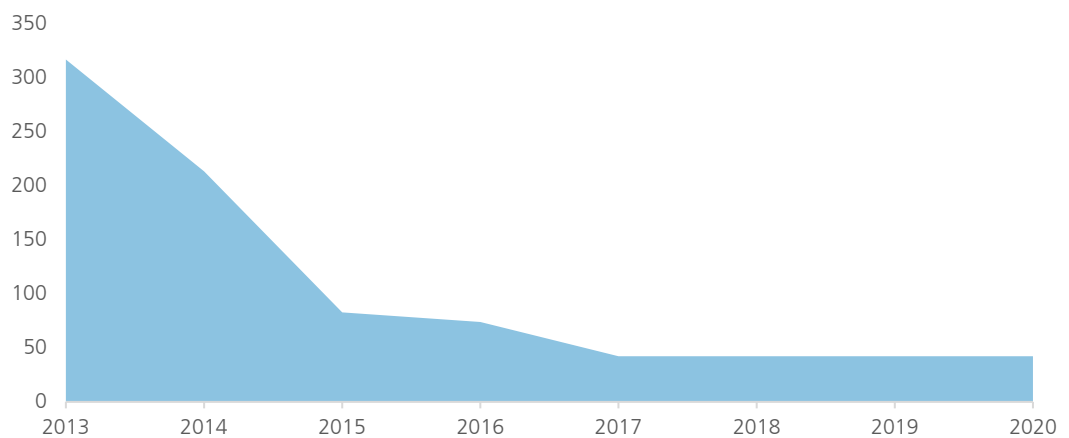
Appendiks A

Statens voksenuddannelsesstøtte

De seneste ændringer af lov om SVU har reduceret udgifterne til SVU markant og målrettet SVU til voksne uden en videregående uddannelse fra over 300 mio. kr i 2013 til 42 mio. kr i 2017.

Figur 35

Udviklingen i statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) til videregående uddannelse i mio. kr.

Kilde: Forslag til finanslov for finansåret 2017, s. 230, Finansministeriet.

En lovændring i 2014 betød, at 65 % af modtagerne af SVU ikke længere var berettiget til SVU, fordi de havde mellemlange eller lange videregående uddannelser. I juli 2016 betød en ny lovændring, at voksne med videregående erhvervsakademiuddannelse heller ikke er berettiget til SVU, og at SVU'en reduceres fra 80 til 60 % af højeste dagpengesats¹⁸. Reduktionen af udgifter og målretning til voksne uden videregående uddannelse kan ses som en udvikling i forslag til finanslov for 2017.

Centrale aktivitetsoplysninger

2017-pl	R	R	R	B	F	BO1	BO2	BO3
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1. Støttemodtagere (1.000)	21,2	13,2	5,7	5,3	3,5	3,5	3,5	3,5
2. Støtteuger (1.000)	93,2	62,3	24,5	24,9	17,8	17,8	17,8	17,8
3. Gns. kurslængde, uger.....	4,4	4,7	4,3	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
4. Støttesats pr. uge.....	3.398	3.398	3.398	2.973	2.548	2.548	2.548	2.548
Udgifter i alt (mio. kr.).....	316,9	213,4	82,9	74,0	42,2	42,2	42,2	42,2

Kilde: www.svu.dk.

¹⁸ <http://www.ftf.dk/aktuelt/ftf-nyhed/artikel/skynd-dig-at-soege-om-svu-til-efteruddannelse-inden-1-februar-2014/> og <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180224>.

Appendiks B

Referencer om analyser af videregående VEU

- AE-rådet 2016. *Danmark kommer til at mangle faglærte*
- Bekendtgørelse af 1.6.2014 af lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne
- Bekendtgørelse af 23.6.2016 af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.
- Bekendtgørelse af 7.12.2009 om masteruddannelser ved universiteterne (masterbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse af 30.6.2016 om akademiuddannelser
- Bekendtgørelse af 30.6.2016 om diplomuddannelser
- Danmarks Statistik. <http://www.dst.dk>
- EVA 2006. *CVU'ernes diplomuddannelser*
- EVA 2007. *Diplomuddannelserne – Flexibilitet og gennemsligtighed*
- EVA 2009. *Videregående voksenuddannelse (VVU) – Brug af VVU i forhold til job og videreuddannelse*
- EVA 2013. *Strategier for læreres og pædagogers kompetenceudvikling*
- EVA 2013. *Undersøgelse af masteruddannelserne*
- EVA 2015. *Virksomhederne og AMU – belyst gennem surveys i 2007, 2011 og 2015*
- EVA 2017. *Effekten af lederuddannelse for skoleledere*
- Finansministeriet 2007: *Reform af lederuddannelse samt institutionslederens ret til lederuddannelse af god kvalitet*
- FTF 2016. *Litteraturstudie: Effekter af efter- og videreuddannelse*
- KORA 2014. *Effekterne af videregående efteruddannelse for faglærte*
- KORA 2016. *Effekterne af videregående efteruddannelse for personer med videregående uddannelse*
- Lead.dk: "Er morgendagens offentlige ledere klædt på til at sætte en innovativ dagsorden?"
- Regeringen, LO og DA 2013: "1 Mia. kr. mere til bedre voksen- og efteruddannelse". <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/videregaende-uddannelse/efter-og-videreuddannelse/veu-milliarden/aftaletekst-veu-milliarden.pdf>
- Regeringen, LO og DA 2014. "En milliard til mere og bedre voksen- og efteruddannelse"
- Teknologisk Institut 2016. *Kortlægning af kompetencebehov og barrierer for videregående VEU for faglærte inden for det tekniske og produktionsrettede område*
- Vækstplan DK: *Stærke virksomheder, flere job*. Feb. 2013

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.